

Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu

TNS Polska dla Głównego Inspektoratu Sanitarnego

Warszawa 2015

Spis treści

Metodologia badań	3
Opis wyników badania	6
1. Palenie tytoniu	6
1.1. Codzienne palenie wg czynników społeczno-demograficznych..	7
1.2. Okazjonalni palacze	11
1.3. Byli palacze	12
1.4. Nigdy niepalący	12
2. Bierne narażenie na dym tytoniowy	13
2.1 Narażenie na bierne palenie w domu	13
2.2 Narażenie na bierne palenie w innych miejscach.....	15
2.3 Palenie w obecności innych osób	24
3. Charakterystyka osób palących tytoń regularnie.....	25
4. Alternatywne formy używania tytoniu	30
5. Przestrzeganie zakazu palenia w miejscach publicznych i opinie na ten temat.....	34
6. Promocja papierosów i kampanie zachęcające do rzucenia palenia.	36
7. Podsumowanie.....	42
7.1 Postawy wobec palenia.....	42
7.2 Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania palenia	42
7.3 Behawioralna charakterystyka palenia	42
7.4 Bierne narażenie na dym tytoniowy	43
7.5 Opinie i postawy wobec programów i polityki zdrowotnej ograniczającej palenie	43
7.6 Promocja papierosów i kampanie zachęcające do rzucenia palenia44	
8. Rekomendacje	44

Autorzy raportu:

Dorota Kachaniak
Anna Trzasańska
Urszula Krassowska

Metodologia badań

Badanie zrealizowane zostało w ramach badania wielotematycznego Omnibus w dniach 10-15 lipca 2015 roku.

Badanie Omnibus przeprowadzane jest na reprezentatywnej, ogólnopolskiej próbie 1004 osób w wieku 15+, techniką CAPI.¹

Próba ma charakter losowo-kwotowy – zapewnia losowy dobór lokalizacji do badania i gwarantuje zgodność struktury próby ze strukturą populacji.

Losowanie punktów realizacji badania

Operat losowania stanowi baza adresowa GUS, utworzona na bazie najbardziej aktualnego zbioru rejonów statystycznych i obwodów spisowych. Z bazy GUS została wylosowana próba matka, licząca 100 tys. mieszkań. Jest ona podstawą do losowania prób do badań omnibusowych i innych.

Próba matka wylosowana została w losowaniu dwustopniowym, gdzie jednostki pierwszego stopnia były zdefiniowane jako:

(1) rejon statystyczny w miastach,

(2) obwody spisowe na wsi.

W celu wylosowania jednostek pierwszego stopnia zastosowany został schemat losowania warstwowego z prawdopodobieństwami wyboru proporcjonalnymi do liczby mieszkań w JPS. Jednostki pierwszego stopnia losowane były oddzielnie w każdej warstwie według procedury zaproponowanej przez Hartley'a i Rao.

W drugim etapie losowania zostały wylosowane mieszkania. Losowanie mieszkań przeprowadzono w każdym JPS wylosowanym do próby. W danym JPS mieszkania losowano przy zastosowaniu procedury losowania prostego bez powtórzeń tj. ze zbioru [1; Mwhi] losujemy w każdym JPS bez powtórzeń 5 liczb całkowitych. Stanowią one numery porządkowe mieszkań w JPS.

Z tak wylosowanej próby matki losowanych jest 200 adresów, które określają punkty realizacji badania w badaniu omnibus. Losowanie ma charakter warstwowy, przebiega w warstwach zdefiniowanych przez skrzyżowanie województw i pięciu klas miejscowości. Liczba punktów realizacji badania losowanych z danej warstwy jest proporcjonalna do liczby ludności w wieku 15 lat i więcej w tej warstwie. W każdym punkcie realizacji badania przeprowadzanych jest 5 wywiadów.

¹Wywiady realizowane metodą CAPI to wywiady bezpośrednie z respondentami (face to face) przeprowadzane przy użyciu laptopów. Ankieter wpisuje odpowiedzi respondenta w elektroniczny kwestionariusz, co pozwala sprawniej przeprowadzić wywiad i łatwiej zanalizować wyniki. Dodatkowo metoda ta pozwala na rozwinięcie aspektu graficznego, dodając grafikę jako integralną część kwestionariusza np. możliwość badania wizerunku marki poprzez prezentowanie na ekranie laptopa logotypów itp.

Tab.1 Struktura ludności 15+

	wieś	m do 20 tys.	m 20-100 tys.	m 100-500 tys.	m pow. 500 tys.	Ogółem
Dolnośląskie	2,3	1,4	1,7	0,6	1,7	7,6
Kujawsko-pomorskie	2,1	0,9	0,6	1,8	.	5,4
Lubelskie	3,0	0,7	1,0	0,9	.	5,6
Lubuskie	1,0	0,7	0,3	0,6	.	2,6
Łódzkie	2,4	0,6	1,8	.	1,9	6,6
Małopolskie	4,4	0,9	1,1	0,3	2,0	8,7
Mazowieckie	4,8	1,4	2,1	0,9	4,5	13,8
Opolskie	1,3	0,6	0,5	0,3	.	2,7
Podkarpackie	3,2	0,7	1,2	0,5	.	5,5
Podlaskie	1,2	0,5	0,7	0,8	.	3,1
Pomorskie	2,0	0,6	1,5	1,9	.	5,9
Śląskie	2,7	0,8	3,1	5,5	.	12,1
Świętokrzyskie	1,8	0,4	0,6	0,5	.	3,3
Warmińsko-mazurskie	1,5	0,7	0,7	0,8	.	3,7
Wielkopolskie	3,9	1,5	1,8	0,3	1,4	8,9
Zachodniopomorskie	1,4	0,9	0,9	1,4	.	4,5
Ogółem	38,9	13,0	19,4	17,0	11,6	100,0

Źródło: GUS 2014

Tab.2 Struktura próby w badaniu omnibus

	wieś	m do 20 tys.	m 20-100 tys.	m 100-500 tys.	m pow. 500 tys.	Ogółem
Dolnośląskie	2	1,5	2	0,5	1,5	7,5
Kujawsko-pomorskie	2,5	1	0,5	1,5	.	5,5
Lubelskie	3	0,5	1	1	.	5,5
Lubuskie	1	0,5	0,5	0,5	.	2,5
Łódzkie	2	0,5	2	.	2	6,5
Małopolskie	4	1	1	0,5	2	8,5
Mazowieckie	5	1,5	2	1	4,5	14
Opolskie	1	0,5	0,5	0,5	.	2,5
Podkarpackie	3,5	0,5	1	0,5	.	5,5
Podlaskie	1,5	0,5	0,5	0,5	.	3
Pomorskie	2	0,5	1,5	2	.	6
Śląskie	2,5	1	3	5,5	.	12
Świętokrzyskie	2	0,5	0,5	0,5	.	3,5
Warmińsko-mazurskie	2	0,5	0,5	1	.	4
Wielkopolskie	3,5	1,5	2	0,5	1,5	9
Zachodniopomorskie	1,5	1	1	1	.	4,5
Ogółem	39	13	19,5	17	11,5	100

Dobór respondentów w trakcie badania

Respondenci dobierani są do badania zgodnie z kwotą, ze względu na cechy: płeć i wiek. Proporcje do kwot zostały zdefiniowane w oparciu o rozkład populacji w wieku 15 lat i więcej.

Tab.3 Struktura ludności 15+ i kwoty w badaniu omnibus: płeć

PŁEĆ	N	%	kwota n	kwota %
mężczyźni	15661511	47,9	479	47,9
kobiety	17052940	52,1	521	52,1
Ogółem	32714451	1000	1000	100

Tab.4 Struktura ludności 15+ i kwoty w badaniu omnibus: wiek

WIEK	N	%	kwota n	kwota %
15-19	2038497	6,2	62	6,2
20-29	5451377	16,7	167	16,7
30-39	6314471	19,3	193	19,3
40-49	4956005	15,1	151	15,1
50-59	5406005	16,5	165	16,5
60 +	8547781	26,1	261	26,1
Ogółem	32714451	100	1000	100

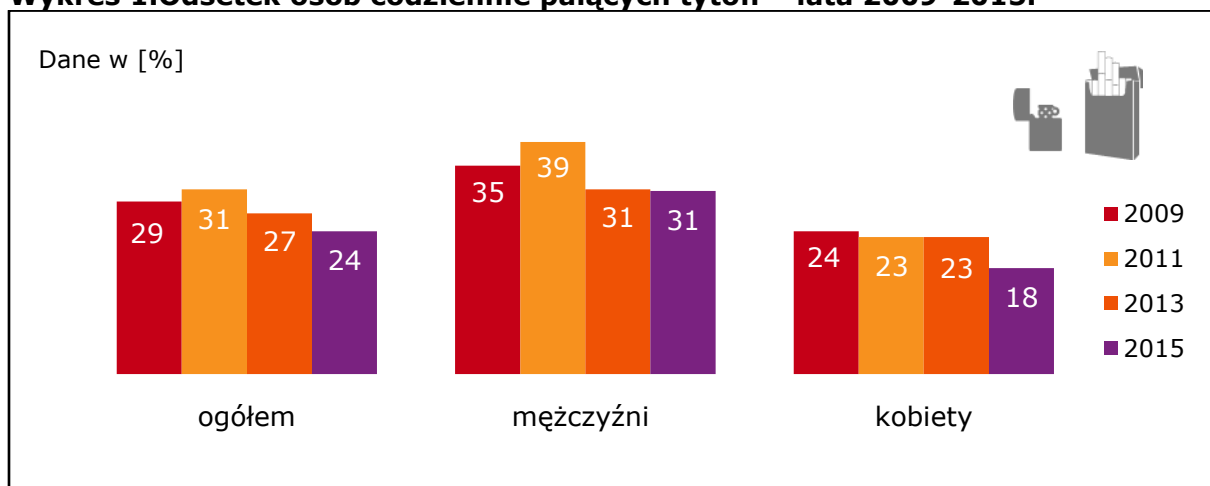
Opis wyników badania

1. Palenie tytoniu

W 2015 roku do nałogowego (codziennego) palenia przyznaje się jedna czwarta Polaków – 24%. Odsetek palaczy jest nieznacznie mniejszy niż w poprzednich edycjach badania – w 2009, 2011 i 2013 roku. Co więcej, na podstawie wyników z poprzednich lat zauważalna jest też tendencja spadkowa udziału osób palących nałogowo – odpowiednio o: 4 punkty procentowe (2013 vs 2011) i 3 punkty procentowe (2015 vs 2013).

Badania pokazują, że w nałóg palenia tytoniu częściej wpadają mężczyźni niż kobiety (31% wobec 18%). Co więcej, wśród kobiet można zauważyć spadek odsetka osób palących w porównaniu do poprzednich pomiarów. Wśród mężczyzn odsetek palaczy utrzymuje się na tym samym poziomie, co w 2013 roku.

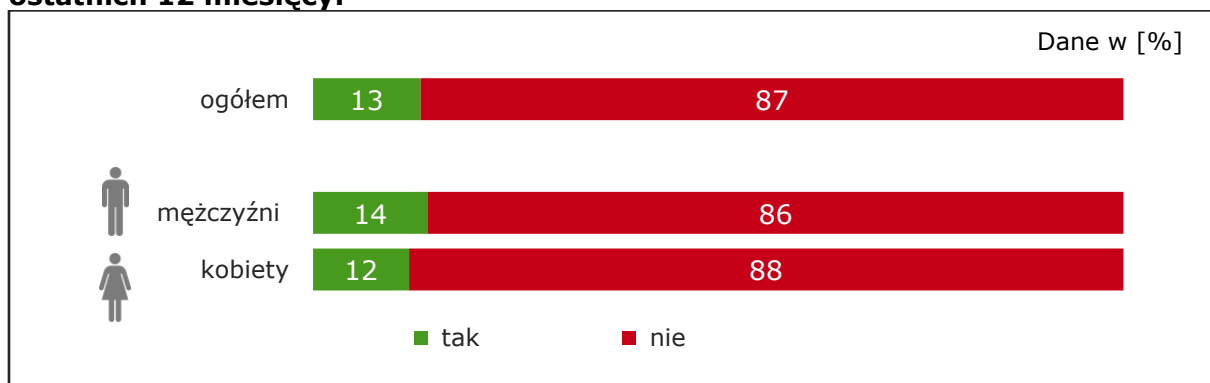
Wykres 1. Odsetek osób codziennie palących tytoń – lata 2009-2015.

2015: N=1004

Wśród osób, które palą codziennie 13% zaczęło palić tytoń w ciągu ostatniego roku. Wśród mężczyzn odsetek ten wynosi 14%, natomiast wśród kobiet 12%.

Wykres 2. Odsetek osób, które zaczęły palić regularnie (codziennie) w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

ogółem N=241, mężczyźni N=148, kobiety N=93

1.1. Codzienne palenie wg czynników społeczno-demograficznych

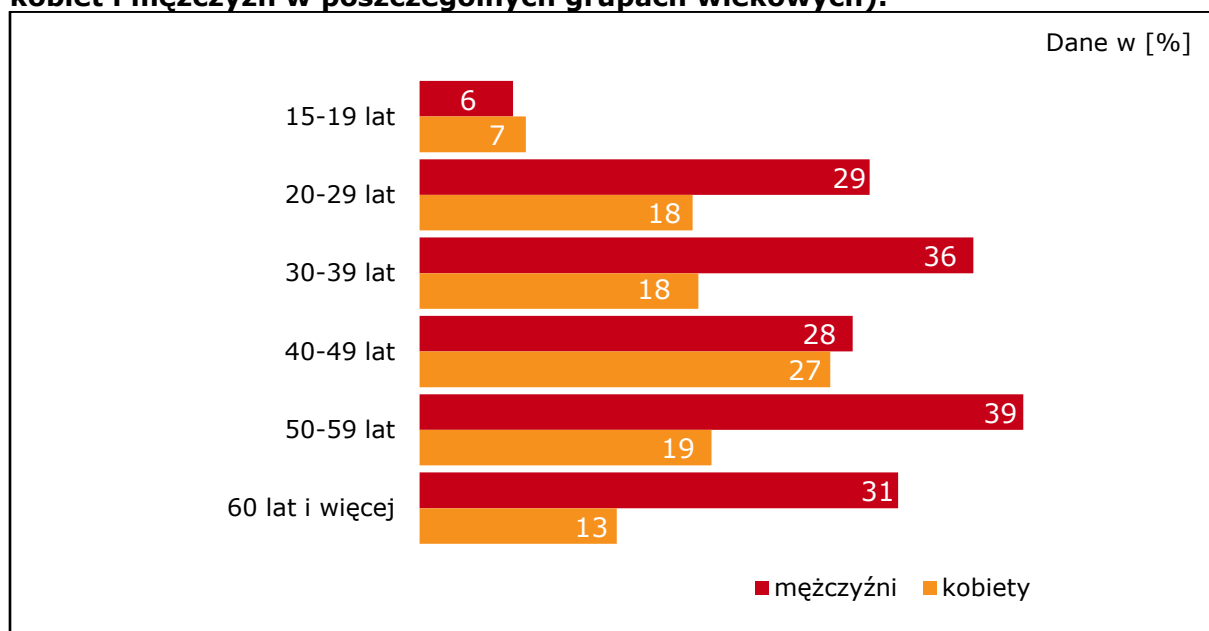
1.1.1 WIEK

Jak wynika ze wszystkich dotychczasowych pomiarów odsetek osób, które palą regularnie, jest najniższy wśród osób młodych – w grupie wiekowej: 15-19 lat (7% mężczyzn oraz 6% kobiet w tym wieku przyznaje się do codziennego palenia). W porównaniu z wynikami z 2013 roku odnotowany został prawie dwukrotny spadek odsetka wśród młodych palaczy – w 2013 roku do codziennego palenia przyznawało się 14% mężczyzn oraz 10% kobiet w tym wieku.

Odsetek palących mężczyzn wzrasta niemal proporcjonalnie wraz z wiekiem. Największy odsetek palących mężczyzn obserwuje się wśród 30- i 50- latków (odpowiednio: 36% i 39%). Wśród kobiet największy odsetek palących regularnie zauważa się w grupie 40-latek (27%) i tylko w tej grupie wiekowej kobiety „dorównują” w paleniu mężczyznom (28% wobec 27%).

Najmniejsze różnice w odsetkach regularnych palaczy wśród kobiet i mężczyzn zauważalne są w grupie wiekowej 40-49 lat oraz wśród najmłodszych – 15-19 lat. W pozostałych grupach wiekowych różnice są bardzo znaczące i wynoszą od 11 do 20 punktów procentowych.

Wykres 3. Regularne palenie a wiek (odsetek osób palących codziennie wśród kobiet i mężczyzn w poszczególnych grupach wiekowych).

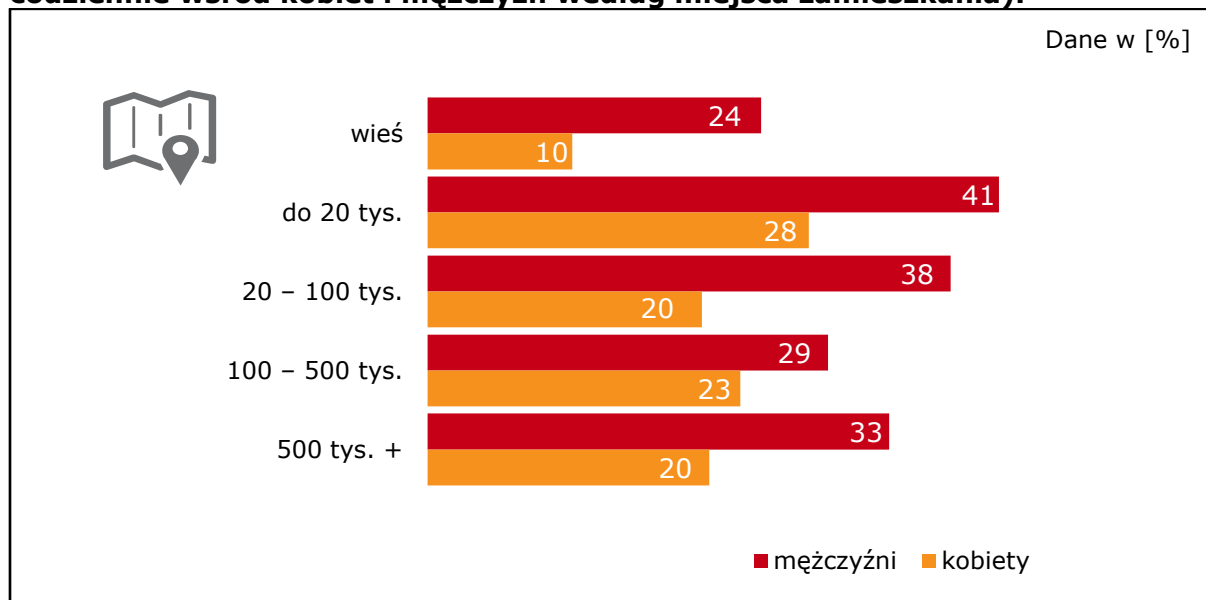
mężczyźni N=148, kobiety N=93

1.1.2 MIEJSCE ZAMIESZKANIA

Nałogowe palenie tytoniu w małym stopniu uzależnione jest od miejsca zamieszkania respondentów. Niezależnie od miejsca zamieszkania, mężczyźni

palą wyraźnie częściej niż kobiety. Najmniejszy odsetek palących tytoń odnotowano wśród Polaków żyjących na wsi – zarówno wśród kobiet (10%), jak i wśród mężczyzn (24%).

Wykres 4. Regularne palenie a miejsce zamieszkania (odsetek osób palących codziennie wśród kobiet i mężczyzn według miejsca zamieszkania).

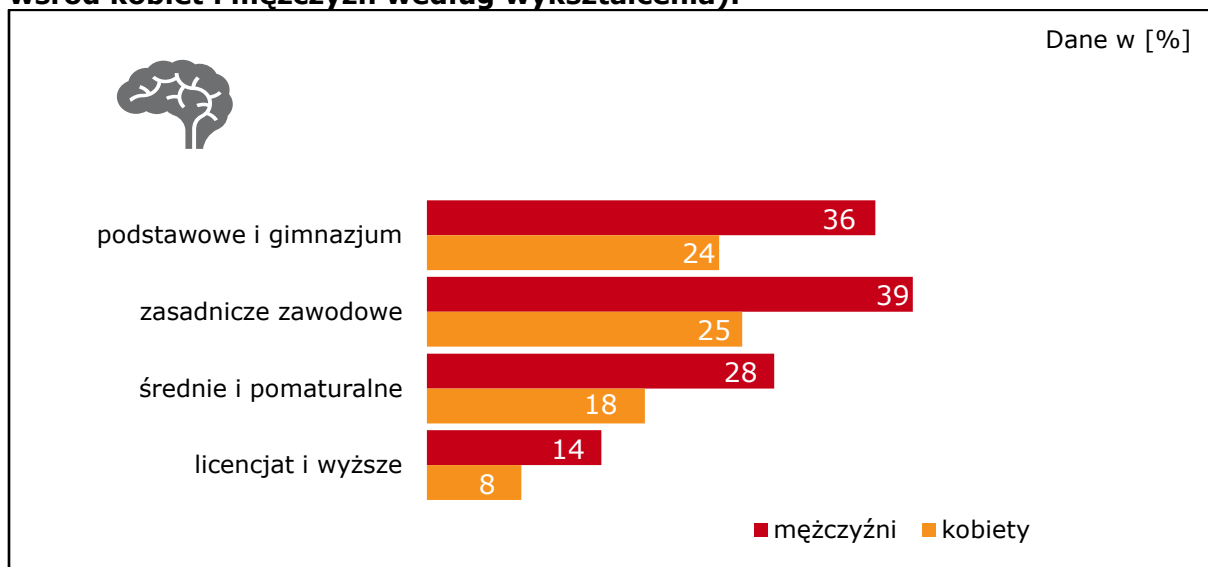

mężczyźni N=148, kobiety N=93

1.1.3 WYKSZTAŁCENIE

Najwyższy odsetek osób nałogowych palaczy jest w grupie posiadającej wykształcenie zasadnicze zawodowe (39% wśród mężczyzn, 25% wśród kobiet) oraz podstawowe – w tej grupie do palenia przyznaje się 36% mężczyzn oraz 24% kobiet. Najrzadziej nałogowo palą kobiety i mężczyźni z wykształceniem wyższym – odpowiednio 8% i 14%. W porównaniu z poprzednim pomiarem w 2015 odnotowany został spadek odsetka palaczy w grupach lepiej wykształconych – z wykształceniem średnim i pomaturalnym, wyższym.

Wykres 5. Regularne palenie a wykształcenie (odsetek osób palących codziennie wśród kobiet i mężczyzn według wykształcenia).

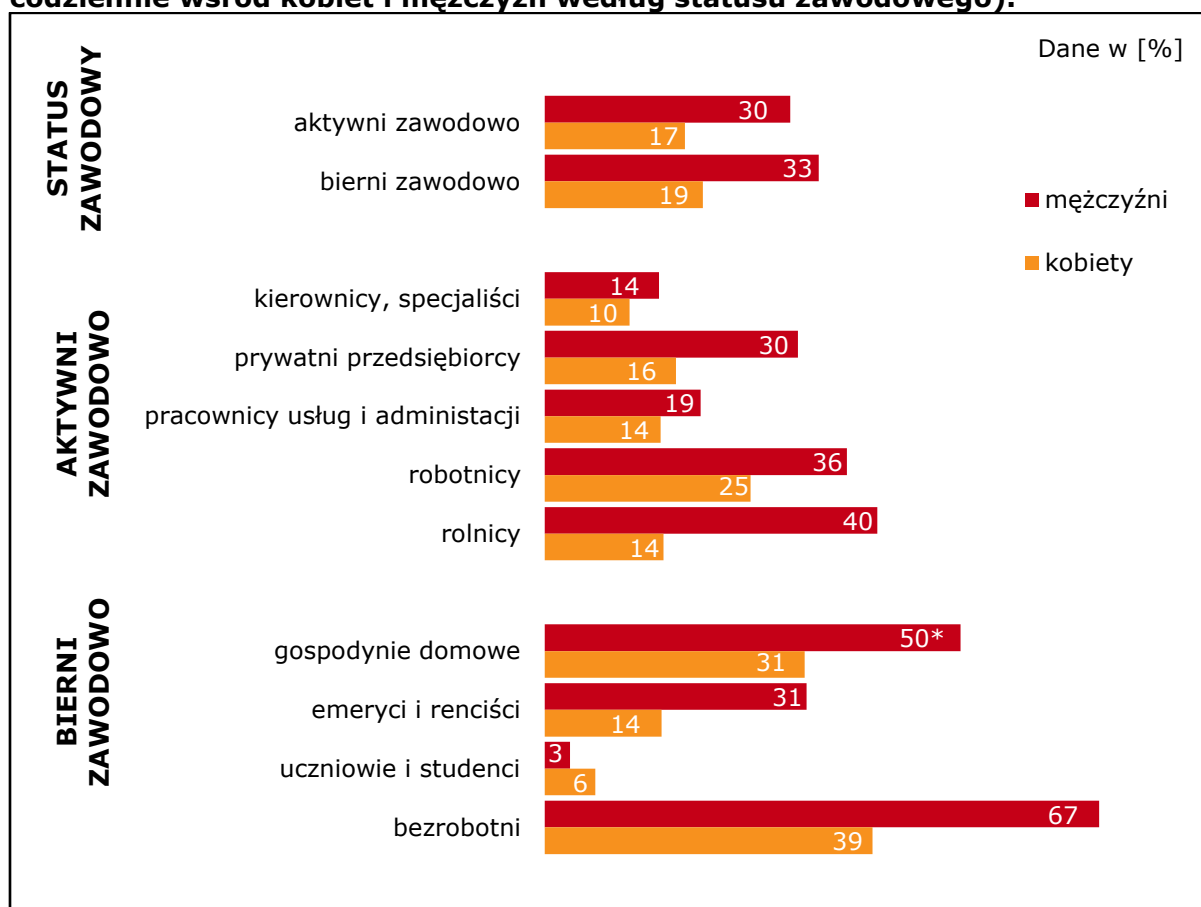

mężczyźni N=148, kobiety N=93

1.1.4 STATUS ZAWODOWY

Inaczej niż w 2013 roku, w 2015 roku mężczyźni bierni zawodowo palą nieznacznie częściej niż aktywni zawodowo (33% wobec 30%). Wśród kobiet tendencja ta jest taka sama – 17% kobiet aktywnych zawodowo pali, wśród biernych zawodowo – 19%.

Wykres 6. Regularne palenie a status zawodowy (odsetek osób palących codziennie wśród kobiet i mężczyzn według statusu zawodowego).

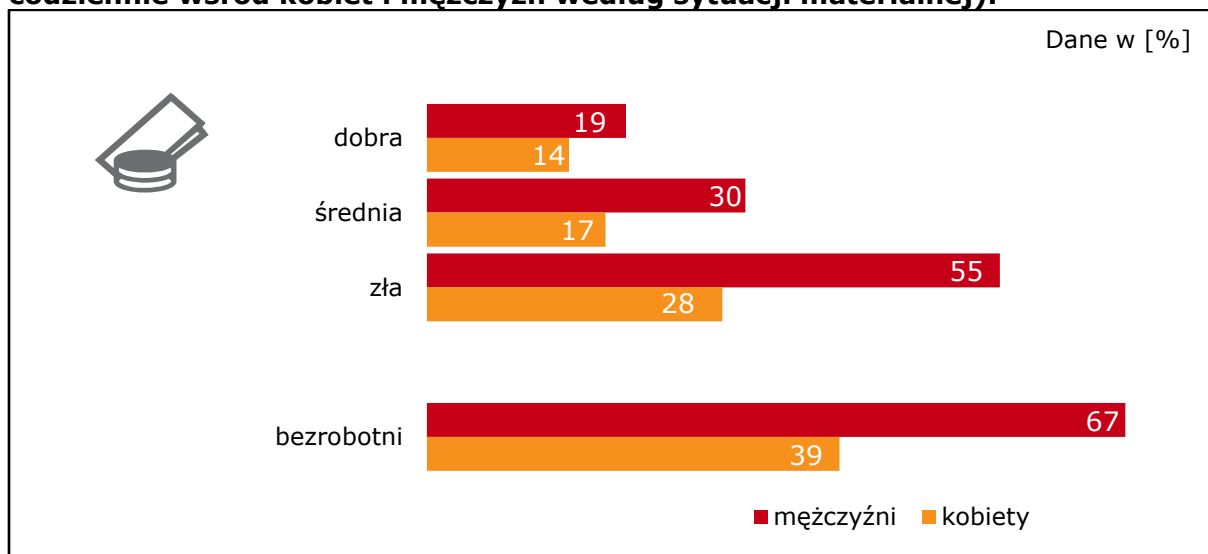

mężczyźni N=148, kobiety N=93; *N=2

1.1.5 SYTUACJA MATERIALNA / BEZROBOCIE

Jak wynika ze wszystkich edycji badania im gorsza sytuacja materialna badanych, tym częściej deklarują oni regularne palenie papierosów – 55% mężczyzn oraz 28% kobiet w złej sytuacji materialnej pali codziennie. Im sytuacja lepsza, tym deklaracje nałogowego palenia są rzadsze i wśród osób w dobrej sytuacji materialnej pali już tylko 19% mężczyzn oraz 14% kobiet. Niepokojąco wysokiodsetek nałogowych palaczy, podobnie jak w 2013 roku, jest wśród osób bezrobotnych–codzienniepo tytońsięga aż 67% bezrobotnych mężczyzn oraz 39% bezrobotnych kobiet.

Wykres 7. Regularne palenie a sytuacja materialna (odsetek osób palących codziennie wśród kobiet i mężczyzn według sytuacji materialnej).

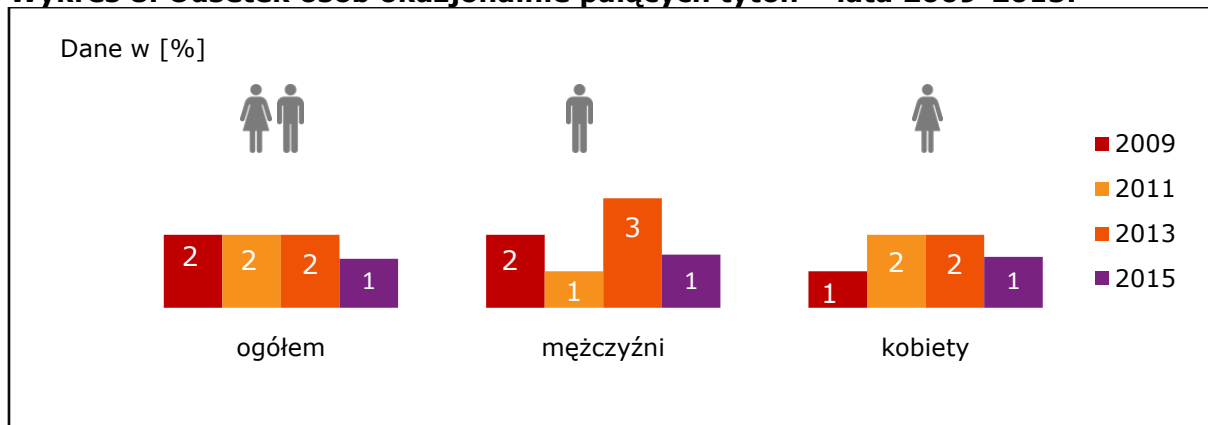

mężczyźni N=148, kobiety N=93

1.2. Okazjonalni palacze

Jeden na stu mężczyzn (1%) oraz jednakobieta na sto (1%) deklaruje, że mimo, iż nie palą tytoniu regularnie, to zdarza im się „popalać”. W 2015 roku odsetek osób, które okazjonalnie palą tytoń utrzymuje się na podobnym poziomie, co w latach poprzednich.

Wykres 8. Odsetek osób okazjonalnie palących tytoń – lata 2009-2015.

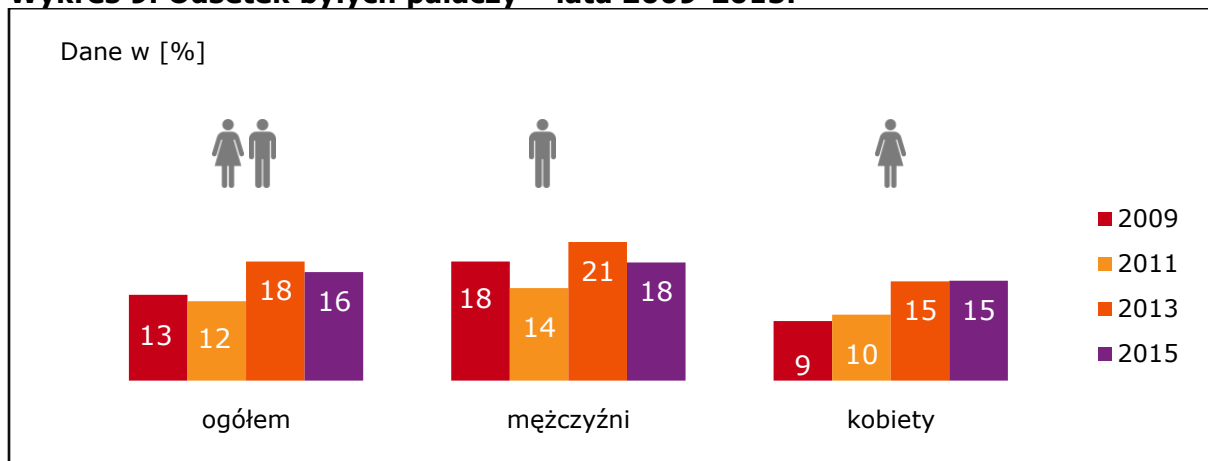

2015: N=1004

1.3. Byli palacze

Blisko jedna piąta mężczyzn (18%) oraz 15% kobiet przyznaje, że chociaż obecnie nie pali, to w przeszłości regularnie palili tytoń. Odsetek byłych palaczy jest bardzo zbliżony do tego, jaki został odnotowany w poprzednim badaniu (w 2013 roku).

Wykres 9. Odsetek byłych palaczy – lata 2009-2015.

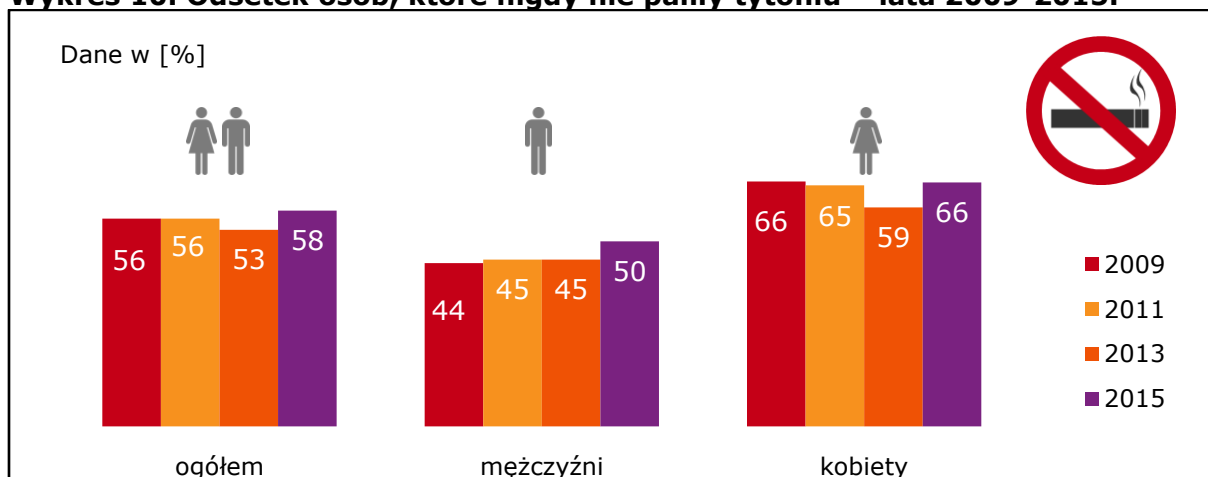
2015: N=1004

1.4. Nigdy niepalący

Połowa Polaków – 50% mężczyzn – oraz ponad trzy piąte Polek – 66% kobiet – deklaruje, że nigdy nie palili tytoniu. W porównaniu do danych z poprzednich pomiarów odsetek nigdy niepalących mężczyzn i kobiet wzrosły – odpowiednio o 5 i 7 punktów procentowych w porównaniu z wynikami z 2013 roku.

Ogólnie osoby nie palące stanowią ponad połowę badanych – blisko trzy piąte (58%). W porównaniu z wynikami z 2013 roku nastąpił wzrost o 5 punktów procentowych.

Wykres 10. Odsetek osób, które nigdy nie paliły tytoniu – lata 2009-2015.

2015: N=1004

2. Bierne narażenie na dym tytoniowy

2.1 Narażenie na bierne palenie w domu

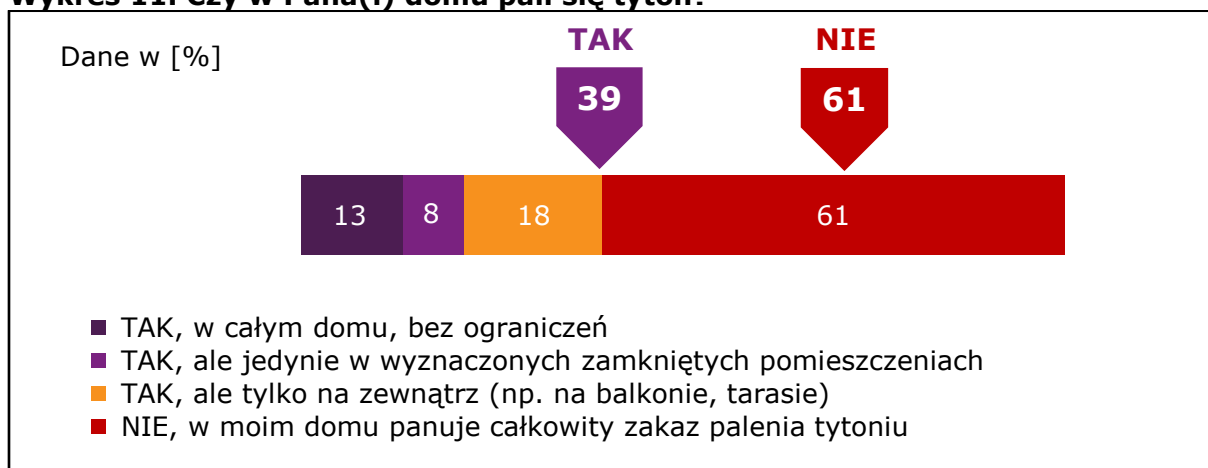
W 2013 roku 45% badanych mówiło, że w ich domu pali się tytoń. W 2015 roku odsetek ten jest mniejszy – odnotowany został spadek o 6 punktów procentowych. Obecnie:

- 13% Polaków mówi, że w ich domach pali się tytoń bez ograniczeń – w całym domu;
- 8% deklaruje, że w ich domach pali się tytoń, ale jedynie w wyznaczonych do tego zamkniętych pomieszczeniach;
- w 18% domów tytoń pali się tylko na zewnątrz – np. na balkonie/ tarasie.

Wśród osób palących zdecydowana większość – dziewięciu na dziesięciu (90%) przyznaje, że w ich domu pali się tytoń. Ponadto, aż 37% z nich deklaruje, że pali się go bez ograniczeń – w całym domu.

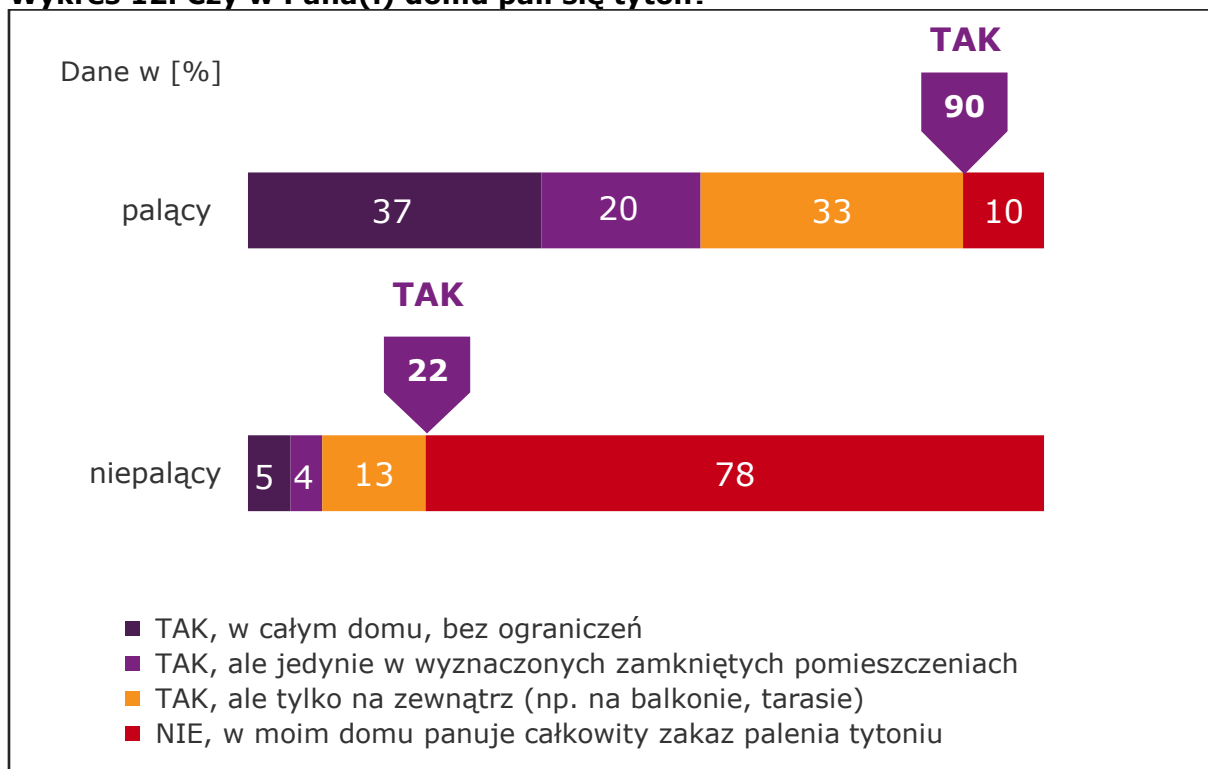
W zdecydowanej większości domów osób niepalących (78%) obowiązuje całkowity zakaz palenia.

Wykres 11. Czy w Pana(i) domu pali się tytoń?

2015: N=1004

Wykres 12. Czy w Pana(i) domu pali się tytoń?

palący N=255, niepalący N=749

Jedna trzecia Polaków mówi (31%), że w ich miejscu pracy lub nauki palenie jest dozwolone tylko na zewnątrz budynku, a jedna piąta (19%), że jest zabronione we wszystkich pomieszczeniach oraz na zewnątrz budynku. W porównaniu z wynikami z 2013 roku w 2015 nie zostały odnotowane żadne istotne zmiany.

Wykres 13. Czy w Pana(i) miejscu pracy lub miejscu nauki palenie jest..?

2015: N=1004

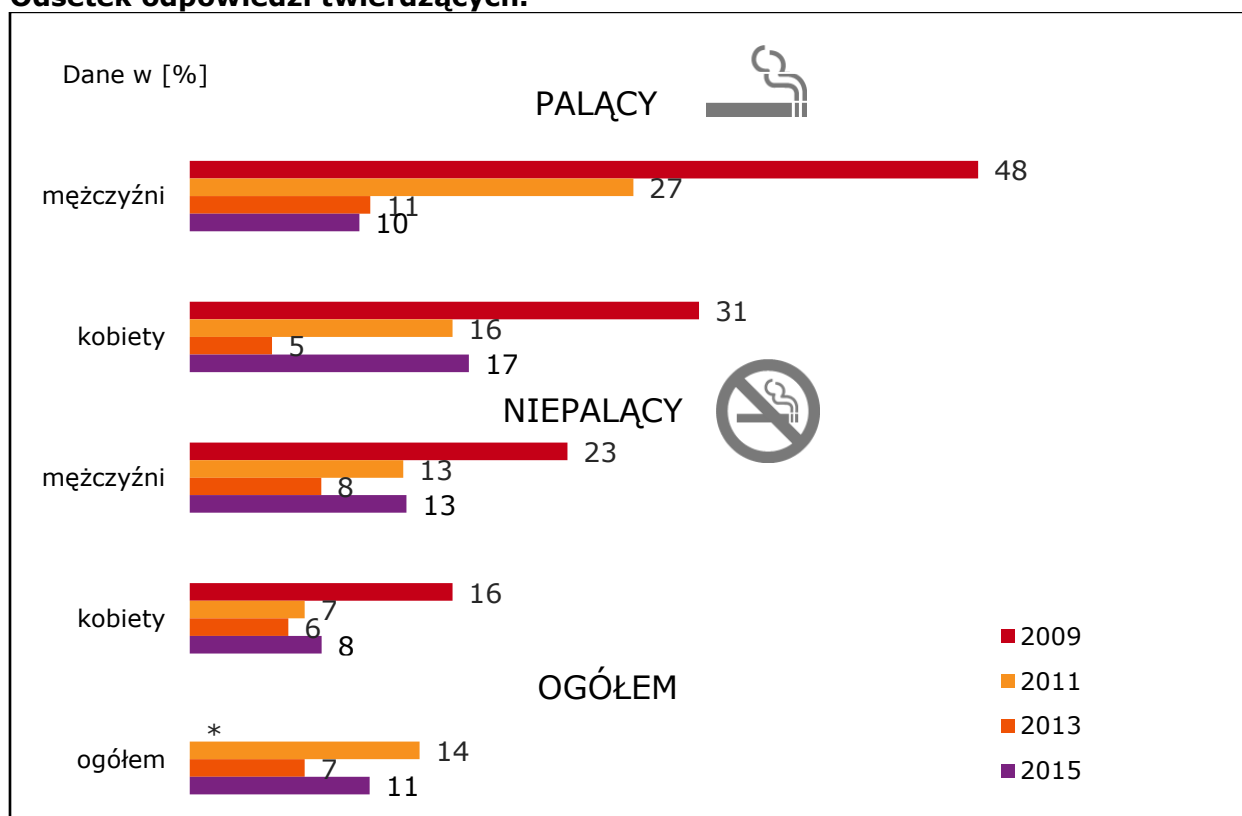
2.2 Narażenie na bierne palenie w innych miejscach

2.2.1 ZAKŁAD (MIEJSCE) PRACY

Wyniki ze wszystkich dotychczasowych edycji badania pokazują, że odsetek osób narażonych na bierne palenie w swoim miejscu pracy w ciągu ostatnich kilku lat systematycznie spadał. W tym roku odnotowany został jednak wzrost odsetka deklaracji dotyczących biernego palenia w miejscu pracy. Odsetek ten (11%) zbliżył się do poziomu z 2011 roku, kiedy to wynosił 14% (dla ogółu).

Od wprowadzenia zakazu palenia w miejscach publicznych w listopadzie 2010 roku minęło już kilka lat. Być może Polacy na tyle oswoili się z rozporządzeniami związanymi z ustawą nikotynową, że od etapu „podporządkowywania się” przeszli do „obchodzenia” prawa. Czy ta tendencja utrzyma się pokażą kolejne badania na ten temat.

Wykres 14. Czy przebywając w ostatnim miesiącu w wymienionych miejscach był(a) tam Pan(i) narażony(a) na bierne palenie? Zakład (miejsce) pracy. Odsetek odpowiedzi twierdzących.

palący N=255, niepalący N=749;

* – brak danych z 2009 roku.

2.2.2 LOKALE GASTRONOMICZNE

Tendencja spadkowa dotyczy także odsetka osób narażonych na bierne palenie w lokalach gastronomicznych, choć w tym roku jest on zbliżony do poziomu sprzed dwóch lat. Palący mężczyźni częściej niż kobiety stykają się z dymem

tytoniowym w tego typu miejscach. Niepalący mężczyźni natomiast częściej od kobiet deklarowali narażenie na bierne palenie w barach i pubach (20% w stosunku do 14% niepalących kobiet). Bary i puby są więc wciąż miejscami, gdzie dym tytoniowy może stanowić problem dla klientów – na bierne palenie narażonych jest tam również 11% palących mężczyzn (spadek w stosunku do roku 2013 o 14 punktów procentowych) oraz 15% palących kobiet. Dość duży wzrost odsetka osób narażonych na bierne palenie zauważa się wśród kobiet palących (kontakt z dymem tytoniowym w miejscach takich, jak kawiarnie i restauracje) – o 8 punktów procentowych w kawiarniach i 10 punktów procentowych w restauracjach.

Jeśli chodzi o odsetek osób niepalących, to zaszły jedynie nieznaczne zmiany w rozkładach odpowiedzi.

			2009	2011	2013	2015
PALĄCY	mężczyźni	bar/ pub	66%	29%	25%	11%
		kawiarnia	51%	21%	7%	8%
		restauracja	40%	15%	6%	4%
	kobiety	bar/ pub	48%	17%	10%	15%
		kawiarnia	40%	11%	5%	13%
		restauracja	30%	8%	3%	13%
NIEPALĄCY	mężczyźni	bar/ pub	49%	21%	21%	20%
		kawiarnia	40%	12%	8%	7%
		restauracja	31%	9%	8%	5%
	kobiety	bar/ pub	32%	15%	17%	14%
		kawiarnia	26%	9%	8%	9%
		restauracja	22%	8%	6%	8%
OGÓŁEM	bar/ pub	*	20%	19%	16%	
	kawiarnia	*	12%	8%	9%	
	restauracja	*	10%	6%	7%	

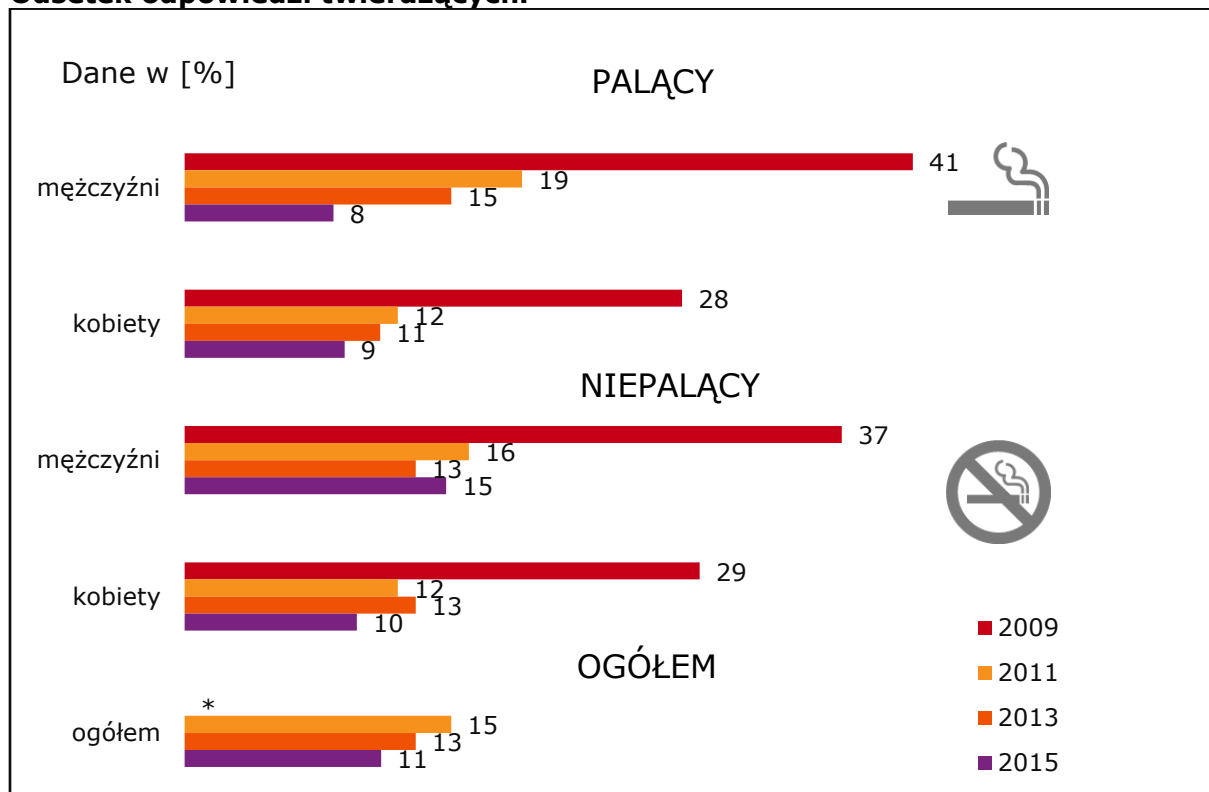
* – brak danych z 2009 roku.

2.2.3 DYSKOTEKA/KLUB MUZYCZNY

Ogólnie rzecz biorąc zauważalna jest systematyczna tendencja spadkowa w przypadku odsetka respondentów narażonych na bierne palenie w dyskotekach i klubach muzycznych. Palono w obecności 8% palących mężczyzn (spadek o 7 punktów procentowe w porównaniu do roku 2013) i 9% palących kobiet (spadek

o 2 punkty procentowe), a także 15% niepalących mężczyzn (wzrost o 2 punkty procentowe) i 10% niepalących kobiet (spadek o 3 punkty procentowe).

Wykres 15. Czy przebywając w ostatnim miesiącu w wymienionych miejscach był(a) tam Pan(i) narażony(a) na bierne palenie? Dyskoteka/klub muzyczny. Odsetek odpowiedzi twierdzących.

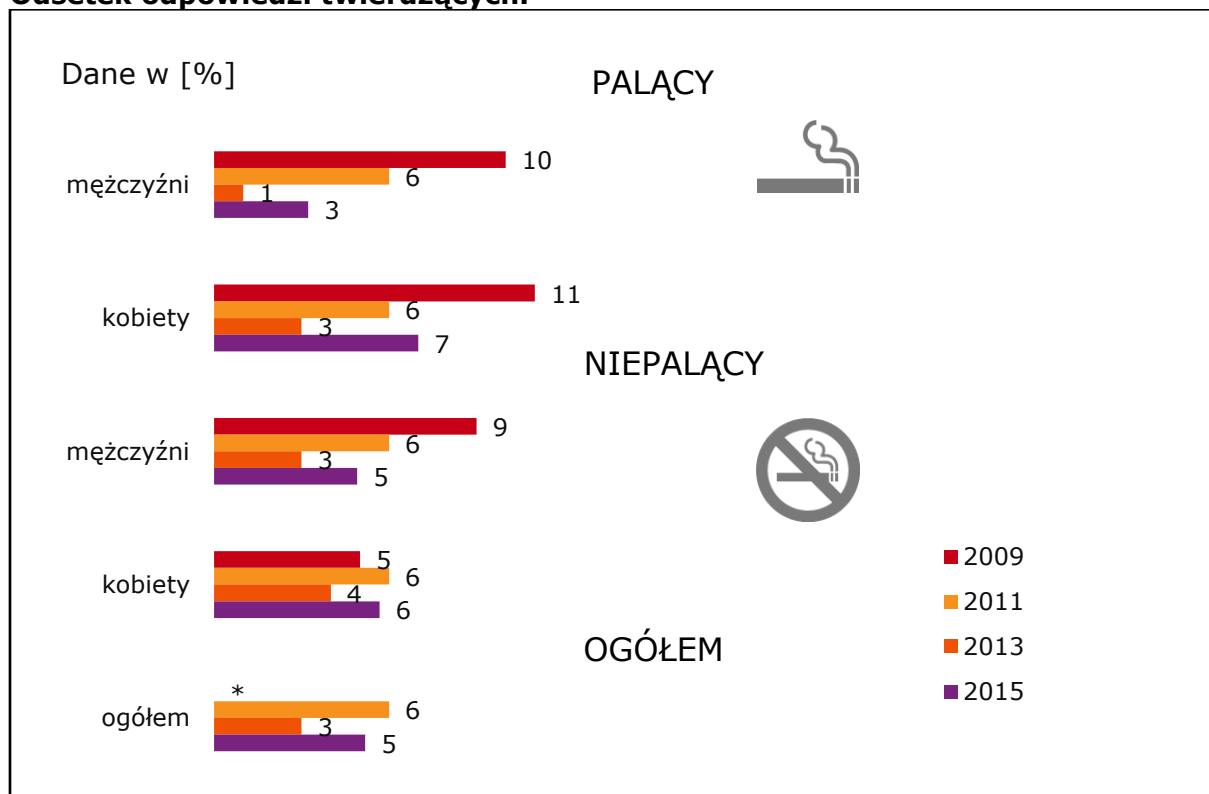

palący N=255, niepalący N=749; * – brak danych z 2009 roku.

2.2.4 CENTRUM HANDLOWE

Nieznacznie wzrósł natomiast, do poziomu sprzed czterech lat, odsetek osób narażonych na kontakt z dymem tytoniowych w centrach handlowych. Jest ono wciąż nieznaczne, lecz wzrosło w porównaniu do wyników z poprzedniego pomiaru (z 2013 roku). Obecnie 3% palących mężczyzn, 7% palących kobiet oraz 5% niepalących mężczyzn i 6% niepalących kobiet przyznaje, że w ich obecności palono w centrach handlowych.

Wykres 16. Czy przebywając w ostatnim miesiącu w wymienionych miejscach był(a) tam Pan(i) narażony(a) na bierne palenie? Centrum handlowe. Odsetek odpowiedzi twierdzących.

palący N=255, niepalący N=749; * – brak danych z 2009 roku.

2.2.5 OBIEKTY SPORTOWE, REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWE ORAZ MIEJSCA ZABAW DZIECI

Jeśli chodzi o narażenie na bierne palenie na terenie obiektów sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych, wśród palących mężczyzn zauważa się wyraźny spadek kontaktu z dymem tytoniowym w porównaniu do 2013 roku. Obecnie wśród palących mężczyzn 6% przyznaje, że było narażonych na bierne palenie w obiektach sportowych, 5% w obiektach rekreacyjno-wypoczynkowych, a 3% w miejscach zabaw dzieci.

Pozostałe grupy badanych były w podobnym stopniu, jak w 2013 roku, narażone na bierne palenie. W obecności 3% palących kobiet palono tytoń w obiektach sportowych, 7% - w obiektach rekreacyjno-sportowych, a w obecności 6% - w miejscach zabaw dzieci. Wśród niepalących mężczyzn było to odpowiednio – 8%, 7% i 3%, a wśród niepalących kobiet – 7% (wzrost w stosunku do poprzedniego pomiaru o 4 punkty procentowe), 6% i 5%.

			2009	2011	2013	2015
PALĄCY	mężczyźni	obiekty sportowe	34%	9%	11%	6%
		obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe	29%	5%	9%	5%
		miejsca zabaw dzieci	19%	4%	5%	3%
	kobiety	obiekty sportowe	20%	11%	2%	3%
		obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe	26%	8%	8%	7%
		miejsca zabaw dzieci	18%	13%	9%	6%
NIEPALĄCY	mężczyźni	obiekty sportowe	19%	9%	7%	8%
		obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe	23%	7%	9%	7%
		miejsca zabaw dzieci	10%	7%	3%	3%
	kobiety	obiekty sportowe	15%	5%	3%	7%
		obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe	16%	5%	7%	6%
		miejsca zabaw dzieci	12%	5%	8%	5%
OGÓŁEM	obiekty sportowe	*	8%	5%	7%	
	obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe	*	6%	8%	6%	
	miejsca zabaw dzieci	*	6%	6%	4%	

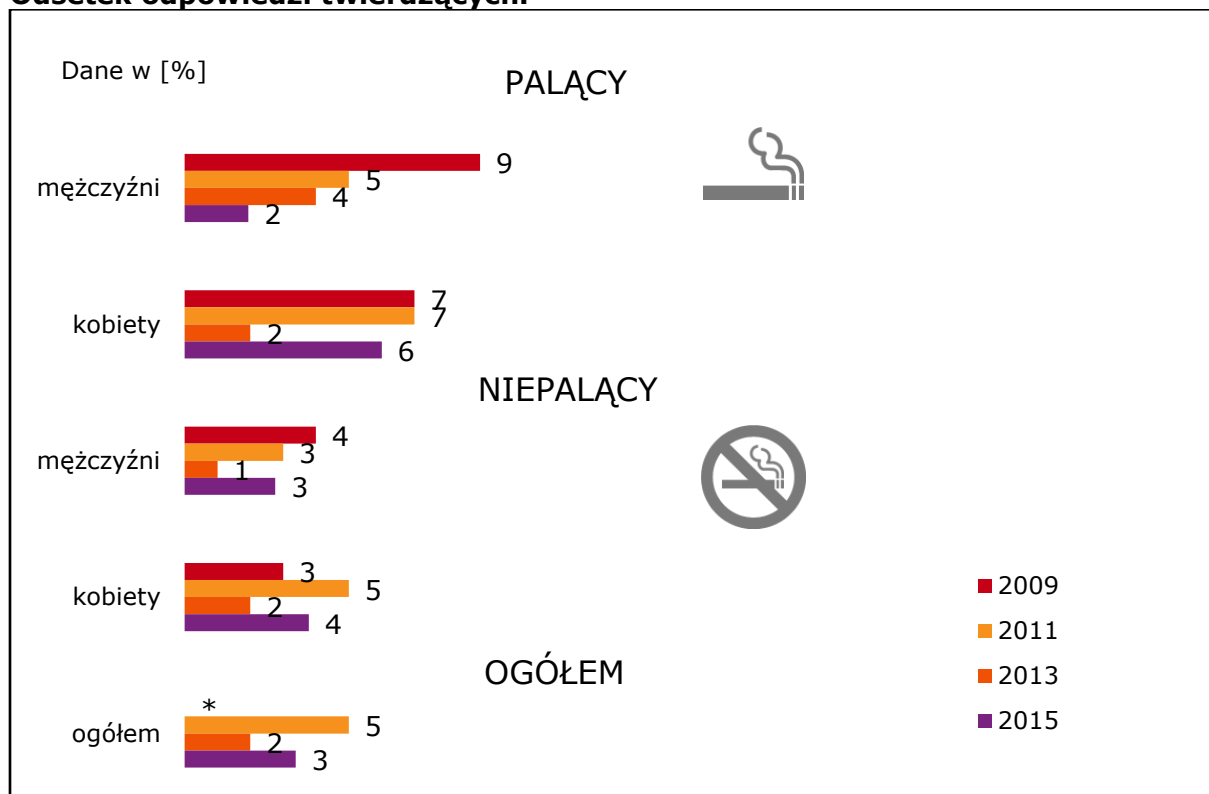
* – brak danych z 2009 roku.

2.2.6 OBIEKTY KULTURALNE

W 2015 roku narażenie na kontakt z dymem tytoniowym w obiektach kulturalnych, podobnie jak w poprzednich pomiarach, jest niewielkie, choć odnotowany został nieznaczny wzrost odsetka osób narażonych na bierne palenie w tych miejscach. Z dymem tytoniowym w obiektach kulturalnych zetknęło się 2% palących mężczyzn i 6% palących kobiet oraz 3% niepalących mężczyzn i 4% niepalących kobiet.

Wyniki tegorocznego badania wskazują więc, że odsetek osób narażonych na bierne palenie w obiektach kulturalnych wzrosła do poziomu z lat 2009 i 2011.

Wykres 17. Czy przebywając w ostatnim miesiącu w wymienionych miejscach był(a) tam Pan(i) narażony(a) na bierne palenie? Obiekty kulturalne. Odsetek odpowiedzi twierdzących.

palący N=255, niepalący N=749; * – brak danych z 2009 roku.

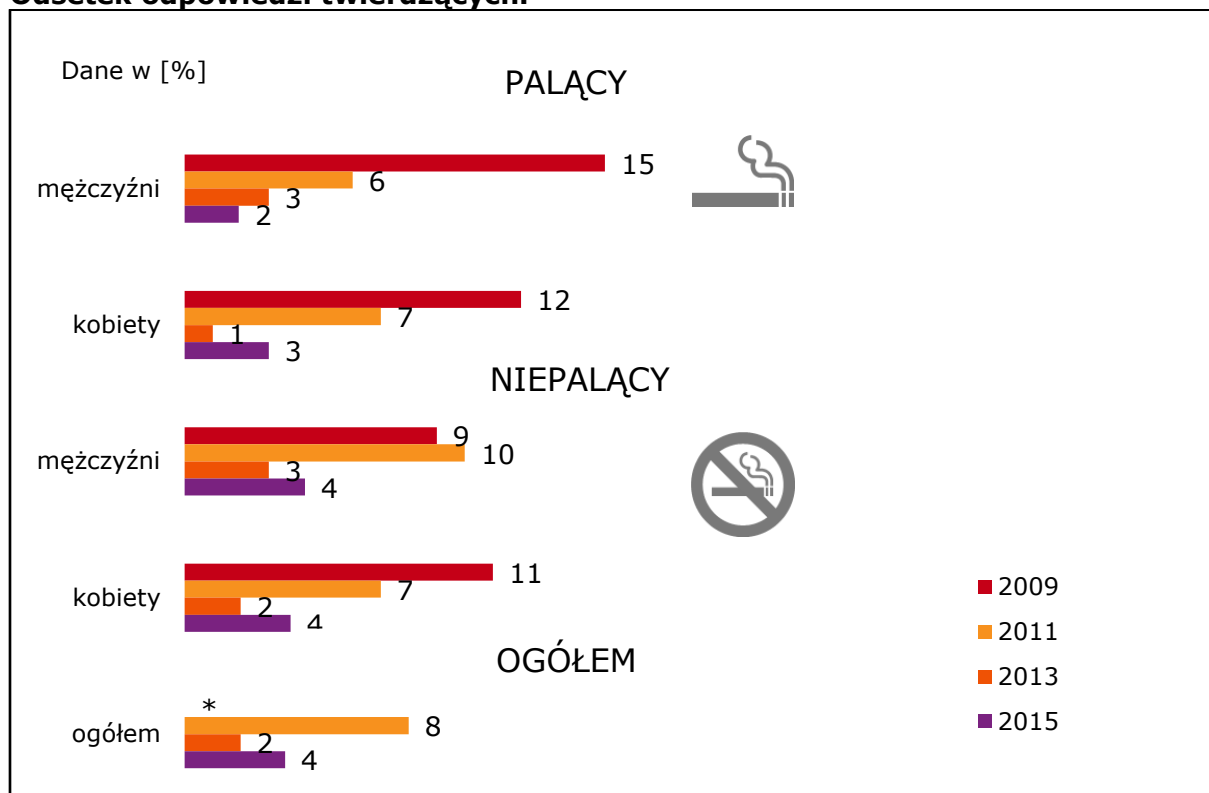
2.2.7 PLACÓWKI EDUKACYJNE

2% palących mężczyzn, 3% palących kobiet oraz 4% niepalących mężczyzn i 4% niepalących kobiet przyznaje, że w ich obecności palono tytoń w placówkach edukacyjnych.

Ogólnie rzecz biorąc odsetek osób, które były narażone na bierne palenie w szkołach i innych placówkach edukacyjnych, jest nieznacznie wyższy od wyniku z pomiaru z 2013. O 4 punkty procentowe wzrósł odsetek palących kobiet narażonych na bierne palenie. Wśród osób niepalących odnotowano wzrost o 2 punkty procentowe – jeśli chodzi o niepalących mężczyzn i o tyle samo punktów procentowych wśród niepalących kobiet. Spadek odsetka osób, przy których palono tytoń w placówkach edukacyjnych (o 2 punkty procentowe) zauważono jedynie w przypadku palących mężczyzn.

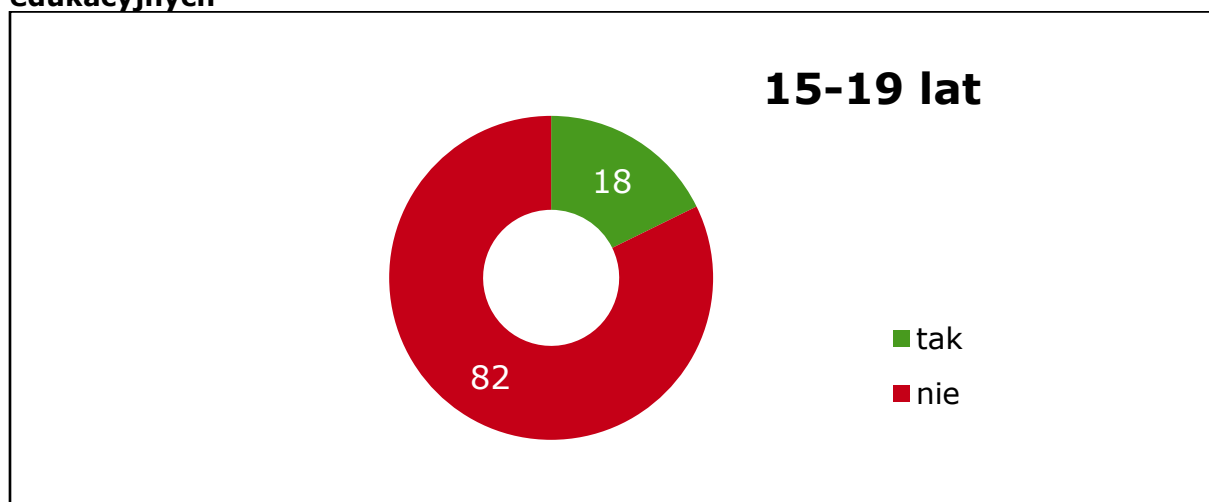
Niemal co piąty osoba w grupie 15-19 latków przyznaje, że w ich obecności palono tytoń w placówkach edukacyjnych, natomiast 82% deklaruje, że nie było narażonych na bierne palenie w takich placówkach. Zauważyć można więc znaczny wzrost odsetka osób w wieku szkolnym, które miały styczność z dymem papierosowym w szkole lub innych placówkach edukacyjnych (o 11 punktów procentowych).

Wykres 18. Czy przebywając w ostatnim miesiącu w wymienionych miejscach był(a) tam Pan(i) narażony(a) na bierne palenie? Placówki edukacyjne. Odsetek odpowiedzi twierdzących.

palący N=255, niepalący N=749; * – brak danych z 2009 roku.

Wykres 19. Młodzież szkolna narażona na bierne palenie w placówkach edukacyjnych

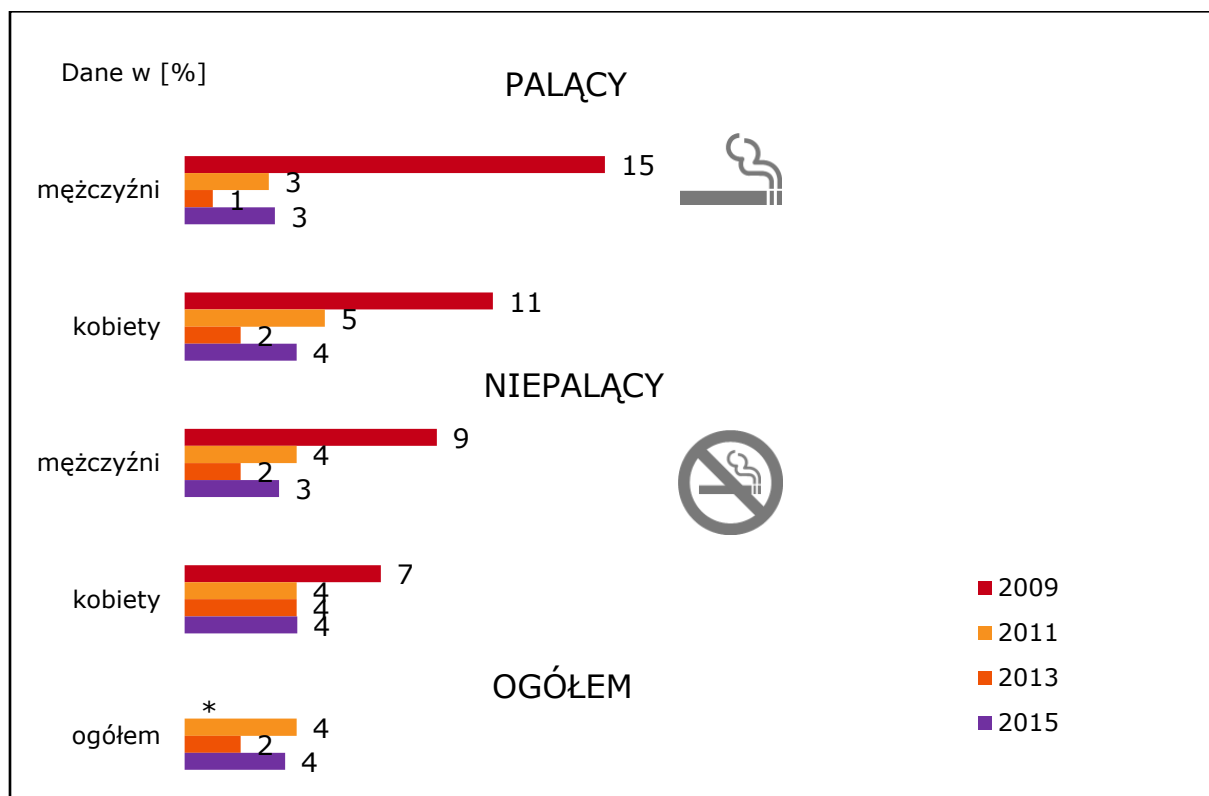

N=62

2.2.8 PLACÓWKI SŁUŻBY ZDROWIA

Na bierne palenie w szpitalach i innych placówkach ochrony zdrowia narażone jest 3% palących mężczyzn i 4% palących kobiet. Wśród niepalących na kontakt z dymem tytoniowym narażone jest 3% mężczyzn i 4% kobiet. Obecnie badani deklarują narażenie na dym tytoniowy na podobnym poziomie, jak w 2011 roku. W stosunku do sytuacji sprzed dwóch lat nastąpił więc nieznaczny wzrost odsetka osób, które spotkały się z palącymi tytoń w placówkach służby zdrowia. W przypadku osób palących, zarówno kobiet, jak i mężczyzn, wzrost ten wyniósł 2 punkty procentowe. Był on natomiast nieco mniej odczuwalny dla osób niepalących. Wśród mężczyzn odsetek osób narażonych na bierne palenie wzrósł o 1 punkt procentowy, wśród kobiet - utrzymał się na tym samym poziomie, co w latach 2011 i 2013.

Wykres 20. Czy przebywając w ostatnim miesiącu w wymienionych miejscach był(a) tam Pan(i) narażony(a) na bierne palenie? Placówki służby zdrowia. Odsetek odpowiedzi twierdzących.

palący N=255, niepalący N=749; * – brak danych z 2009 roku.

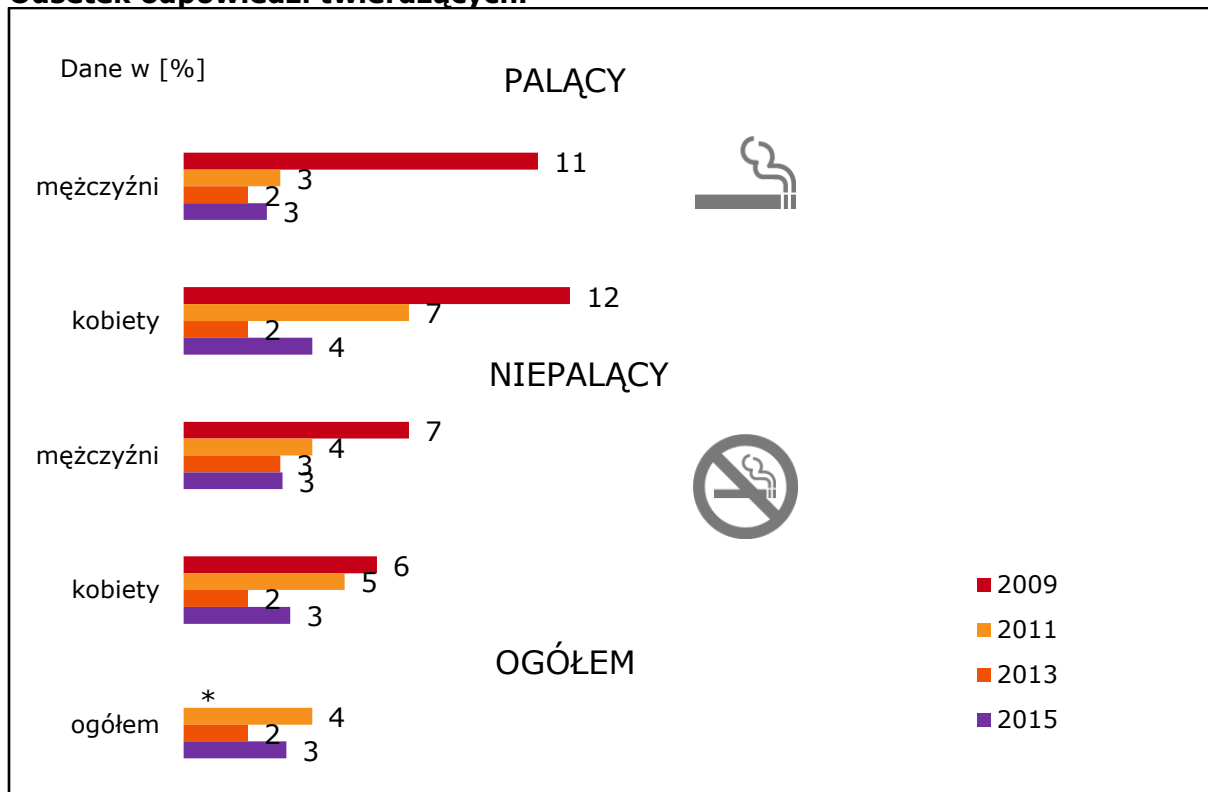
2.2.9 URZĘDY I INSTYTUCJE PAŃSTWOWE

Polacy wciąż rzadko są narażeni na bierne palenie tytoniu w urzędach i instytucjach państwowych. 3% palących mężczyzn oraz 4% kobiet było narażonych na kontakt z dymem tytoniowym w urzędach, a wśród niepalących kobiet i mężczyzn było po 3%.

W porównaniu z 2013 rokiem nastąpił nieznaczny wzrost odsetka osób narażonych na dym tytoniowy w tych miejscach. Wśród palących mężczyzn oraz niepalących kobiet wzrost odsetka osób narażonych na bierne palenie wyniósł 1 punkt procentowy, wśród kobiet palących natomiast – 2 punkty procentowe.

Wykres 21. Czy przebywając w ostatnim miesiącu w wymienionych miejscach był(a) tam Pan(i) narażony(a) na bierne palenie? Urzędy i instytucje państwowe.

Odsetek odpowiedzi twierdzących.

palący N=255, niepalący N=749; * – brak danych z 2009 roku.

2.2.10 ŚRODKI I OBIEKTY PUBLICZNEGO TRANSPORTU

Dość znaczny odsetek osób jest narażony na bierne palenie na przystankach i w obiektach komunikacji miejskiej. Ogólnie rzecz biorąc, porównując wyniki tegorocznego pomiaru z pomiarem z 2013 roku, to nie nastąpiła żadna istotna zmiana w odsetku Polaków narażonych na bierne palenie. Jedynie niepalący mężczyźni, częściej niż dwa lata temu, uważają, że są narażeni na wdychanie dymu tytoniowego na przystankach i obiektach komunikacji miejskiej (wzrost o 4 punkty procentowe) oraz w środkach publicznego transportu (wzrost o 5 punktów procentowych). Spadek odsetka osób narażonych na kontakt z dymem tytoniowym na przystankach komunikacji miejskiej zauważono wśród palących mężczyzn (o 3 punkty procentowe), palących kobiet (o 8 punktów procentowych) oraz niepalących kobiet (o 3 punkty procentowe).

Odsetki osób narażone na bierne palenie w środkach transportu publicznego nie zmieniły się w sposób znaczący w stosunku do poprzedniego pomiaru.

			2009	2011	2013	2015
PALĄCY	mężczyźni	przystanki i obiekty komunikacji miejskiej	49%	33%	22%	19%
		środki publicznego transportu	19%	7%	4%	3%
	kobiety	przystanki i obiekty komunikacji miejskiej	49%	34%	27%	19%
		środki publicznego transportu	20%	10%	3%	3%
NIEPALĄCY	mężczyźni	przystanki i obiekty komunikacji miejskiej	47%	33%	25%	29%
		środki publicznego transportu	19%	5%	5%	10%
	kobiety	przystanki i obiekty komunikacji miejskiej	42%	26%	29%	26%
		środki publicznego transportu	10%	6%	5%	6%
OGÓŁEM		przystanki i obiekty komunikacji miejskiej	*	31%	26%	25%
		środki publicznego transportu	*	7%	5%	6%

* – brak danych z 2009 roku.

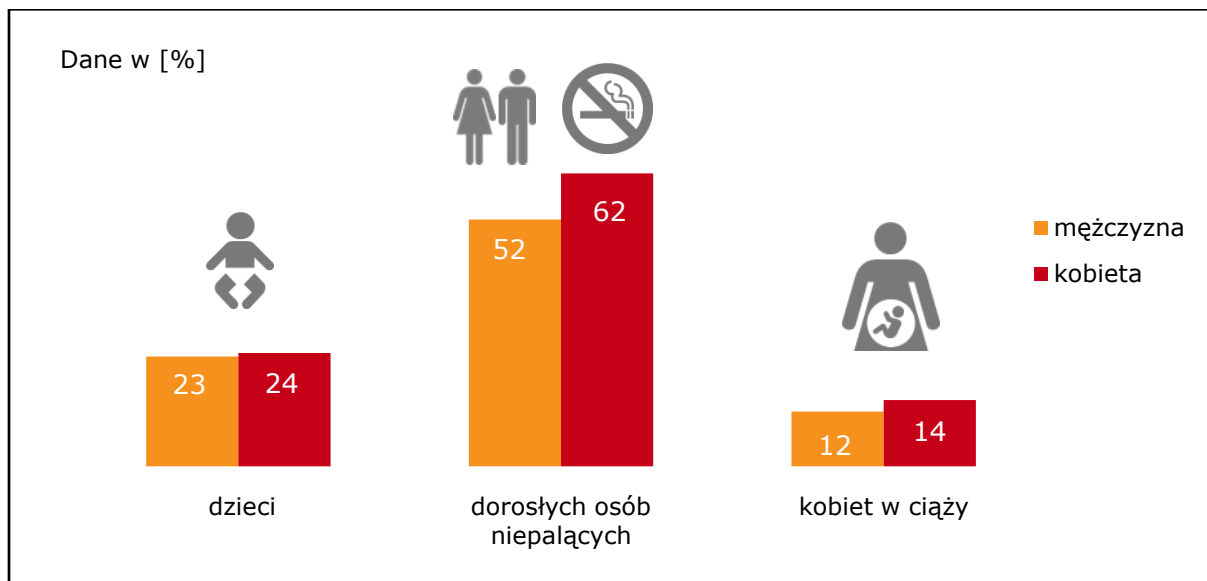
2.3 Palenie w obecności innych osób

Części Polaków wciąż zdarza się palić w obecności kobiet w ciąży i dzieci. Jedna czwarta palaczy (24%) powiedziała, że zdarza im się palić przy dzieciach (23% palących mężczyzn i 24% palących kobiet). Większą „troską” obdarzone są kobiety w ciąży – 13% palaczy czasem pali w ich obecności (12% palących mężczyzn i 14% palących kobiet).

Większości palaczy – zarówno kobiety, jak i mężczyźni – deklaruje, że zdarza im się palić w obecności innych osób dorosłych niepalących tytoniu – 52% palących mężczyzn, 62% palących kobiet.

W porównaniu do danych z 2013 roku można powiedzieć, że obecnie odnotowywany jest podobny odsetek osób, które przyznają się do palenia w obecności wymienionych grup tj. kobiet w ciąży, dzieci, dorosłych osób niepalących. Zmiana jest natomiast widoczna, gdy porównamy odpowiedzi kobiet i mężczyzn. Palącym kobietom częściej niż mężczyznom zdarza się palić w obecności osób dorosłych niepalących (62% wobec 52%), a w roku 2013 sytuacja wyglądała odwrotnie.

Wykres 22. Czy zdarza się Panu(i) palić w obecności...? Odsetek odpowiedzi twierdzących.

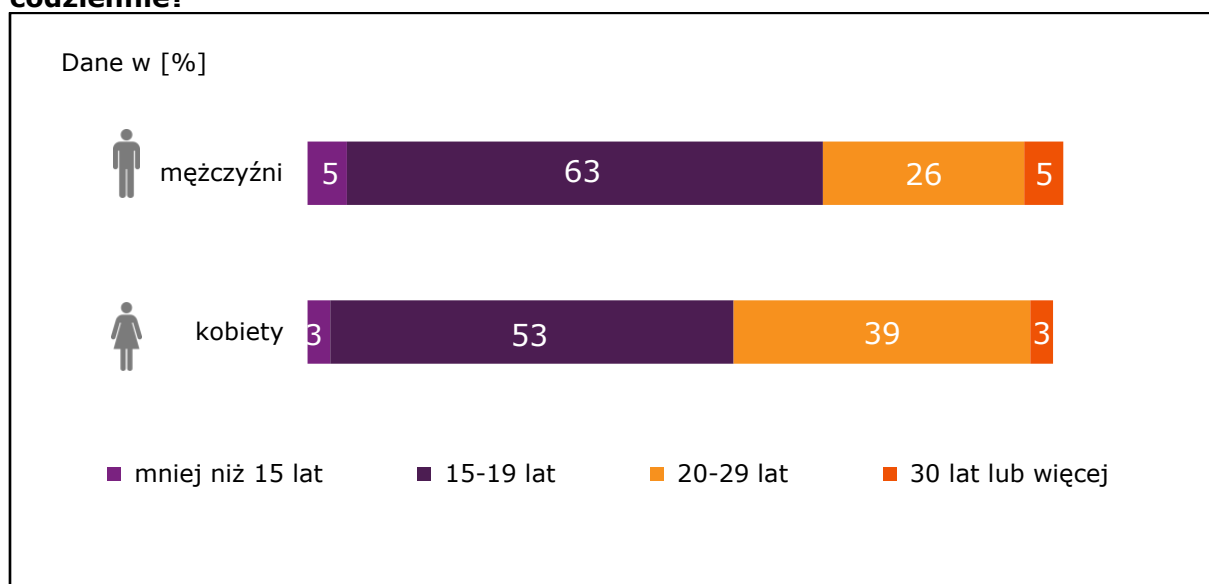
palący N=255

3. Charakterystyka osób palących tytoń regularnie

Większość palaczy przyznaje, że zaczęła nałogowo (codziennie) palić tytoń w wieku 15-19 lat – 59% palaczy. Jak pokazują wyniki ze wszystkich dotychczasowych edycji badania, ogólnie rzecz biorąc, mężczyźni zaczynają palić wcześniej niż kobiety. Palący tytoń mężczyźni częściej niż kobiety wpadli w nałóg jeszcze przed 20-tym rokiem życia (12 punktów procentowych różnicy). 53% palących kobiet oraz 63% palących mężczyzn zaczęło codziennie palić tytoń w wieku 15-19 lat.

W wieku 20-29 lat zaczęła palić blisko jedna trzecia aktualnych nałogowych palaczy. 39% palących kobiet zaczęło codziennie palić w wieku 20-29 lat, wśród palących mężczyzn odsetek ten jest mniejszy i wynosi 26% (13 punktów procentowych różnicy).

Wykres 23. Ile lat Pan(i) miał(a), kiedy zaczął(ęła) Pan(i) palić tytoń codziennie?

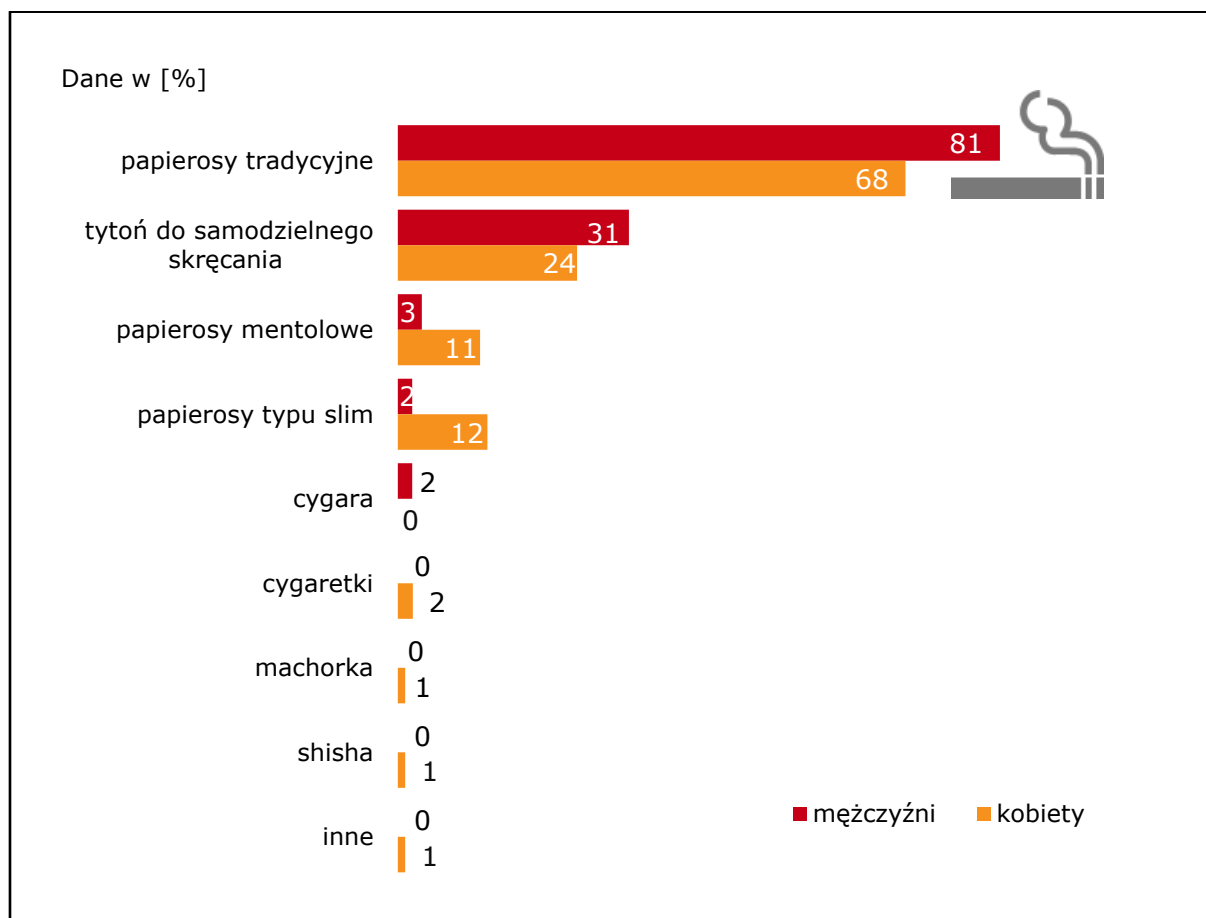
mężczyźni N=155, kobiety N=100

Polki i Polacy palą tytoń przede wszystkim w formie papierosów tradycyjnych. 81% palących mężczyzn oraz 68% palących kobiet deklaruje, że właśnie w ten sposób pali. W 2013 roku odsetki te były bardzo zbliżone i wynosiły 78% wśród mężczyzn oraz 66% wśród kobiet. W porównaniu z poprzednimi pomiarami wśród palaczy istotnie wzrósł udział osób, które kupują i palą tytoń do samodzielnego skręcania. W 2013 roku taki tytoń paliło 24% palących mężczyzn i 11% palących kobiet, dzisiaj odsetki te są odpowiednio o 7 i 13 punktów procentowych wyższe (wynoszą: 31% wśród palących mężczyzn i 24% wśród palących kobiet).

Mężczyźni-palacze rzadko sięgają po innego rodzaju tytoń poza tradycyjnymi papierosami oraz tytoniem do samodzielnego skręcania. Inaczej jest w przypadku kobiet-palaczek. 12% z nich pali papierosy typu slim, a prawie tyle samo (11%) sięga po papierosy mentolowe.

Tytoń w formie cygar, cygaretek, tytoniu fajkowego lubshishy czy machorki palą tylko nieliczni.

Wykres 24. W jakiej postaci pali Pan(i) tytoń?

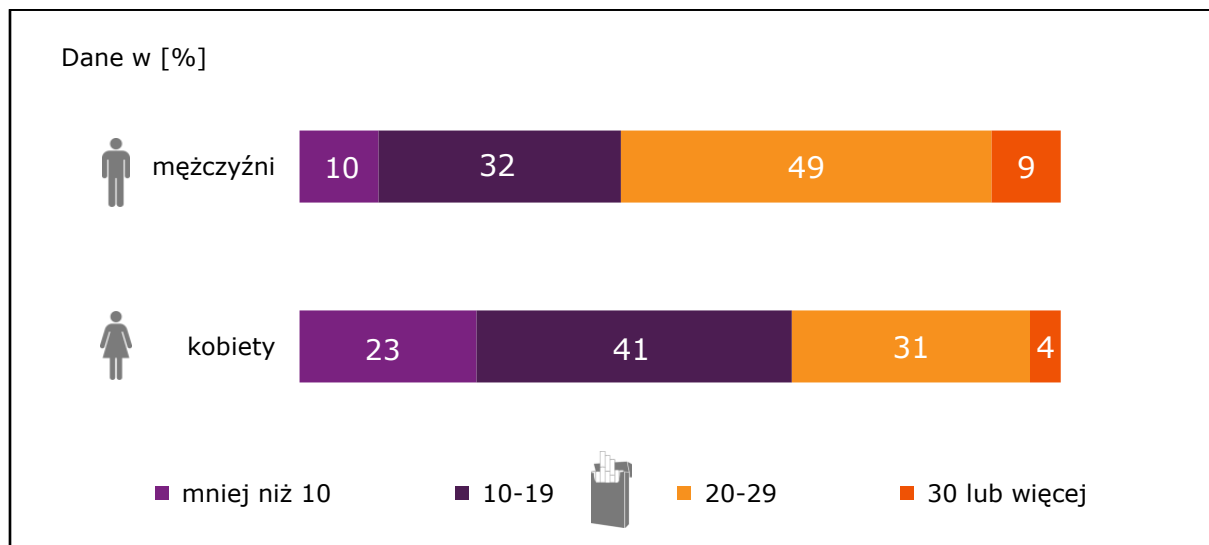

mężczyźni N=155, kobiety N=100

Podobnie jak w poprzednim pomiarze (w 2013 roku), tak i teraz w 2015 roku odpowiedzi na pytanie o dzienną liczbę wypalanych papierosów wśród kobiet i mężczyzn znacząco się różnią. Mężczyźni wypalają średnio więcej papierosów niż kobiety. Połowa palących mężczyzn (49%) deklaruje, że wypala ich średnio 20-29 dziennie, a 32%, że pali 10-19 papierosów dziennie. Jeśli chodzi o kobiety to najczęściej deklarują one (41%), że wypalają dziennie niespełna paczkę papierosów – od 10 do 19 papierosów, natomiast 31% przyznaje się do palenia 20-29 papierosów dziennie.

Mniej niż 10 papierosów w ciągu dnia wypala co dziesiąty palący mężczyzna (10%) i prawie co czwarta paląca kobieta (23%).

Wykres 25. Średnio, ile papierosów wypala Pan(i) dziennie?

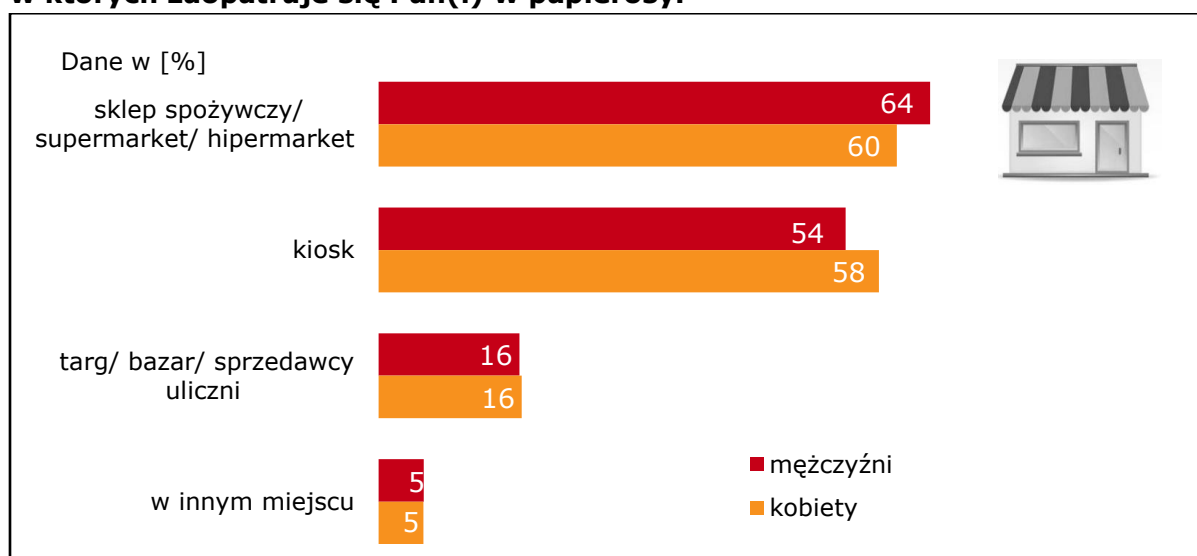

mężczyźni N=154, kobiety N=99– osoby, które palą papierosy

Dwie trzecie palących papierosy Polaków (62%) kupuje papierosy w sklepie spożywczym/ supermarkecie/ hipermarkecie. W 2013 roku ten punkt zakupowy został wyprzedzony przez kiosk (60%), który obecnie wskazuje nieco mniej osób niż w poprzednim pomiarze (4 punktów procentowych różnicy), ale wciąż ponad połowa palących (56%). Można jednak powiedzieć, że kioski i sklepy spożywcze, supermarkety bądź hipermarkety są zdecydowanie najczęściej wybieranymi miejscami zakupu papierosów. Wskazują na to też pomiary z poprzednich lat.

Palacze zdecydowanie rzadziej zaopatrują się w papierosy na targach/ bazarach czy u sprzedawców ulicznych – 16% palących mężczyzn oraz tyle samo kobiet (16%). Tylko nieliczni odpowiadali, że kupują papierosy jeszcze w innych miejscach (5% palaczy).

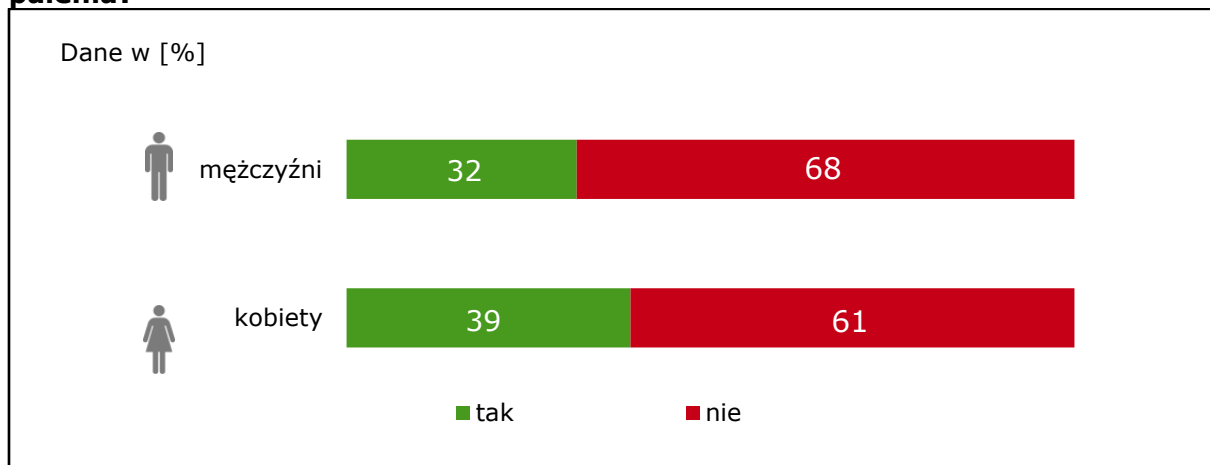
Wykres 26. Gdzie kupuje Pan(i) papierosy? Proszę wskazać wszystkie miejsca, w których zaopatruje się Pan(i) w papierosy.

mężczyźni N=154, kobiety N=99– osoby, które palą papierosy

W 2015 roku, podobnie jak w 2013, palące kobiety częściej niż palący mężczyźni planują podjąć próbę rzucenia nałogu – 39% kobiet wobec 32% mężczyzn.

Wykres 27. Czy w najbliższym czasie planuje Pan(i) podjąć próbę rzucenia palenia?

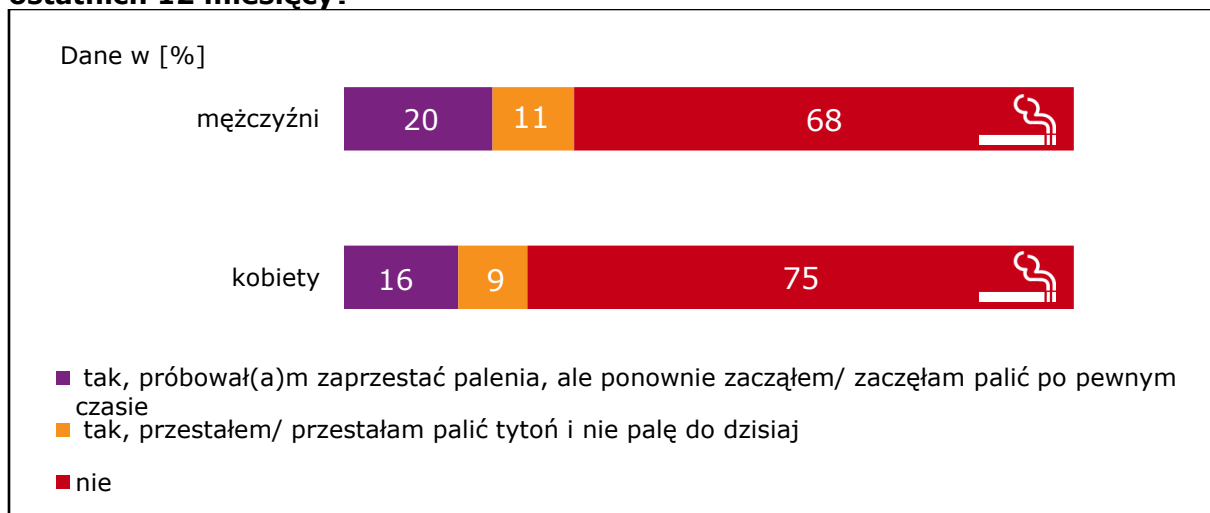
mężczyźni N=155, kobiety N=100

Większość osób (71%), która w ciągu swojego życia wypaliła co najmniej 100 papierosów (fajek, cygar, cygaretek) w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie podejmowała próby rzucenia palenia. Dla kobiet odsetek ten wynosi odpowiednio 75%, a dla mężczyzn 68%.

Blisko jedna trzecia palących codziennie (30%) próbowała w ciągu ostatnich 12 miesięcy rzucić palenie, ale bezskutecznie.

Wśród osób, które były regularnymi palaczami, ale rzuciły palenie blisko jedna czwarta (27%) przestała palić w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

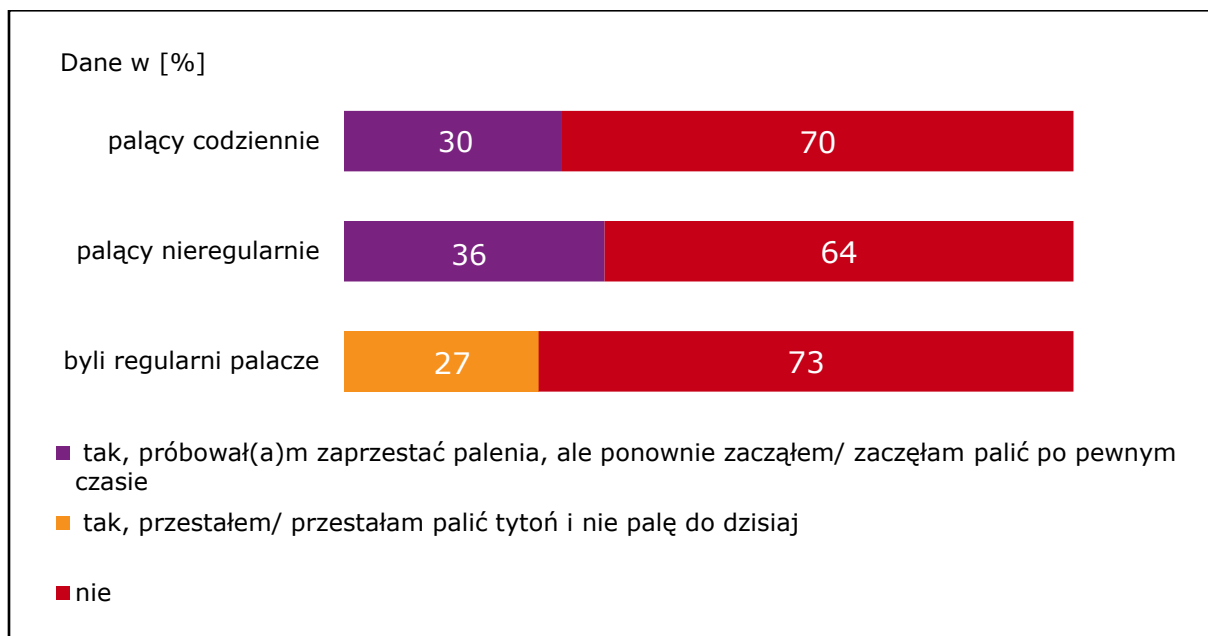
Wykres 28. Czy podejmował(a) Pan(i) próbę rzucenia palenia tytoniu w ciągu ostatnich 12 miesięcy?*

mężczyźni N=241, kobiety N=179 – palący codziennie, palący nieregularnie i byli regularni palacze

*W 2015 roku zmianie uległa kategoria odpowiedzi. W poprzednich edycjach badania brzmiała ona następująco: tak, nie.

Wykres 29. Czy podejmował(a) Pan(i) próbę rzucenia palenia tytoniu w ciągu ostatnich 12 miesięcy?*

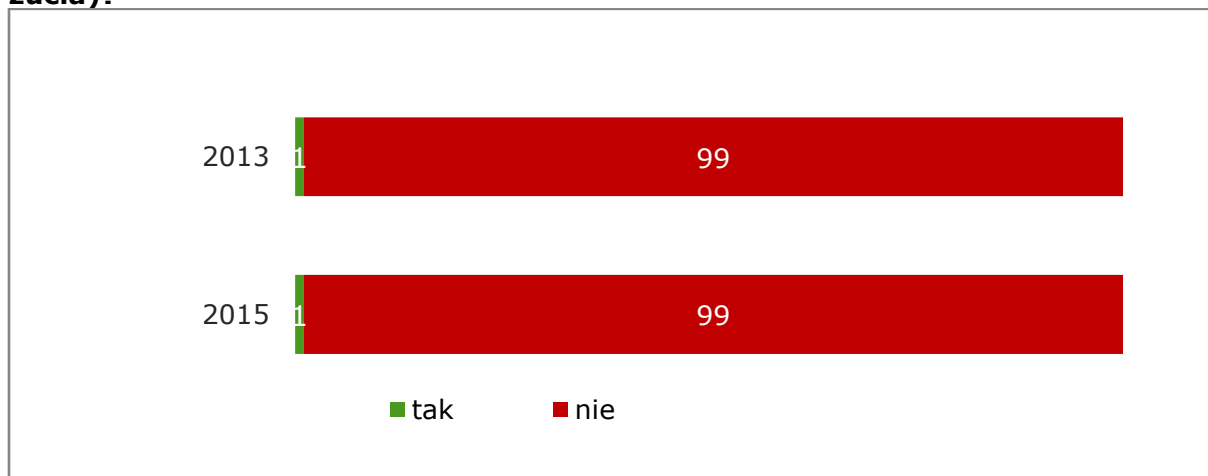

N=420 – palący codziennie (N=241), palący nieregularnie (N=14) i byli regularni palacze (N=165)

4. Alternatywne formy używania tytoniu

Tylko co setny Polak (1%) używa tytoniu bezdymnego np. tabaki, tytoniu do żucia i innych. 99% badanych deklaruje, że nie używają tego rodzaju tytoniu. Wyniki uzyskane w 2015 roku nie różnią się od tych z poprzedniej edycji badania (2013 rok).

Wykres 30. Czy używa Pan(i) tytoniu bezdymnego (np. tabaki, tytoniu do żucia)?

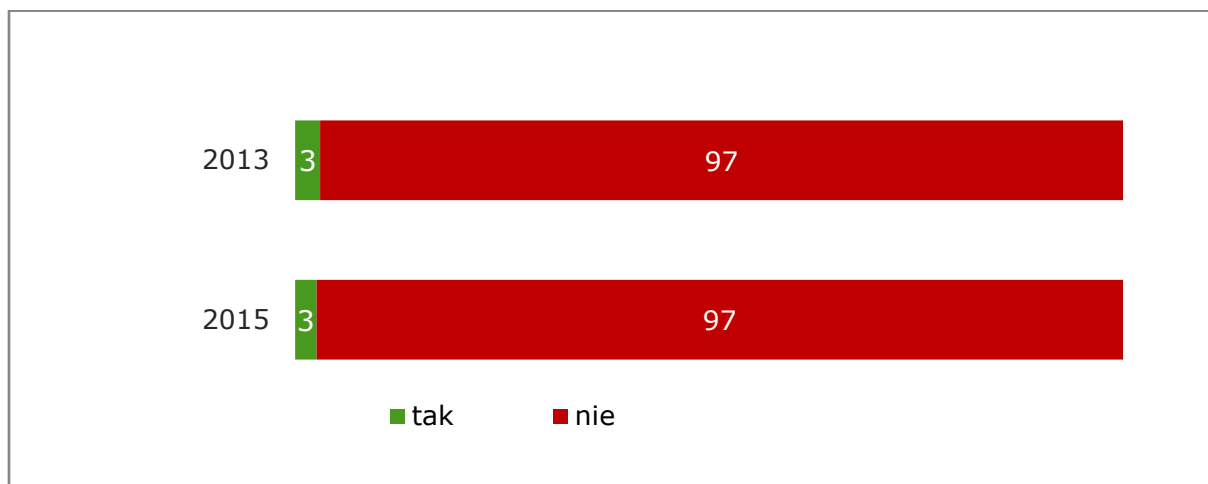
2015: N=1004

2013: N=1002

Mogłoby się wydawać, że dość popularną obecnie alternatywą dla papierosów tradycyjnych są elektroniczne papierosy tzw. e-papierosy. Do ich używania, podobnie jak w 2013 roku, przyznaje się zaledwie 3% ogółu Polaków.

Wśród palaczy e-papierosy pali 5% mężczyzn i 5% kobiet. W 2013 roku sytuacja wyglądała nieco inaczej – wtedy palący mężczyźni częściej sięgali po e-papierosa niż palące kobiety (11% wobec 6%).

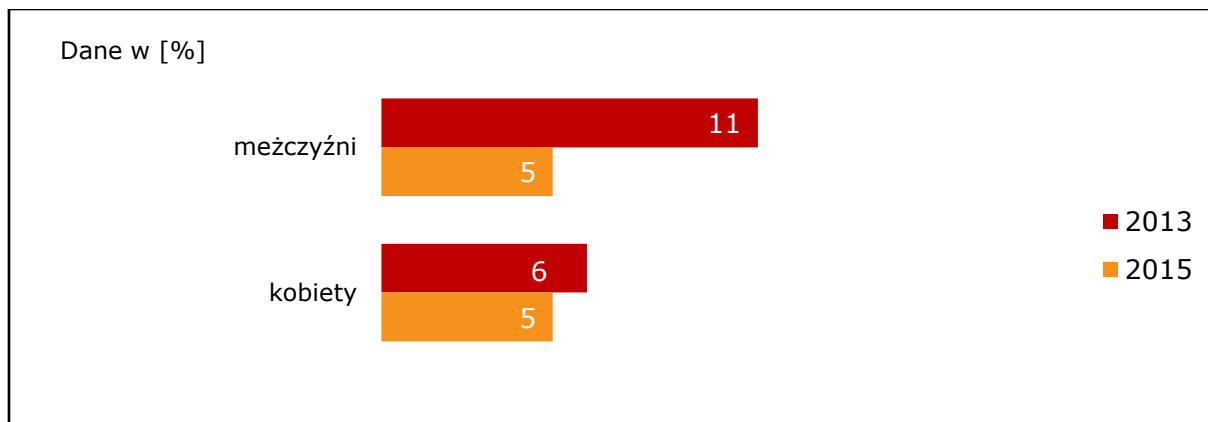
Wykres 31. Czy pali Pan(i) e-papierosy? – wszyscy ankietowani.

2015: N=1004

2013: N=1002

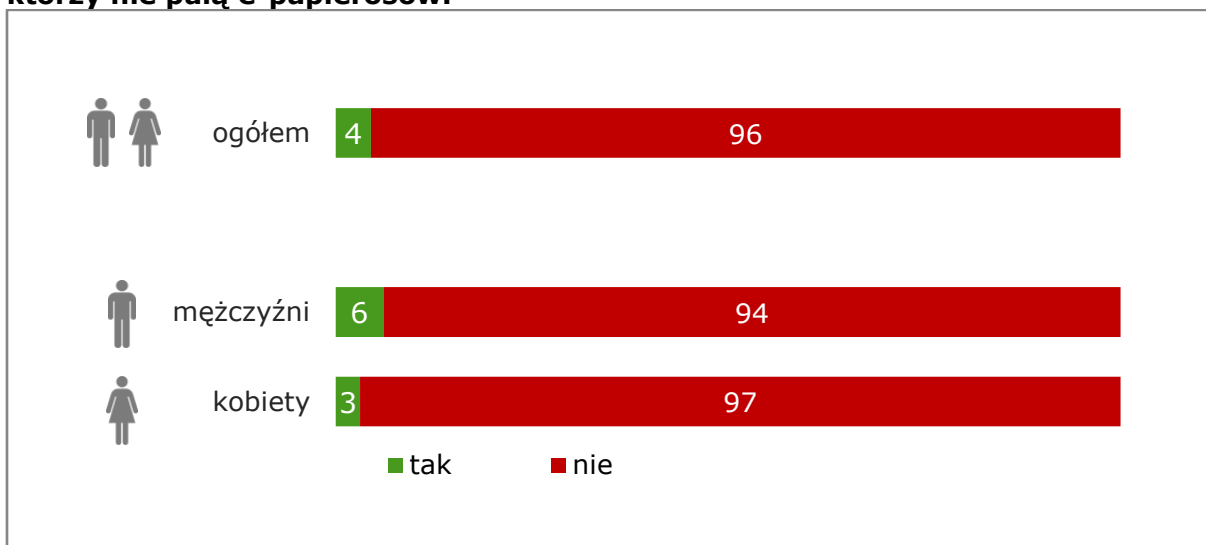
Wykres 32. Czy pali Pan(i) e-papierosy? – osoby palące.

mężczyźni N=155, kobiety N=100

Tak jak już zostało wspomniane, 3% Polaków przyznaje się do tego, że pali e-papierosy. Spośród tych, co nie palą regularnie e-papierosów 4% spróbowało ich przynajmniej. Częściej do spróbowania e-papierosa są skory mężczyźni niż kobiety (6% wobec 3%).

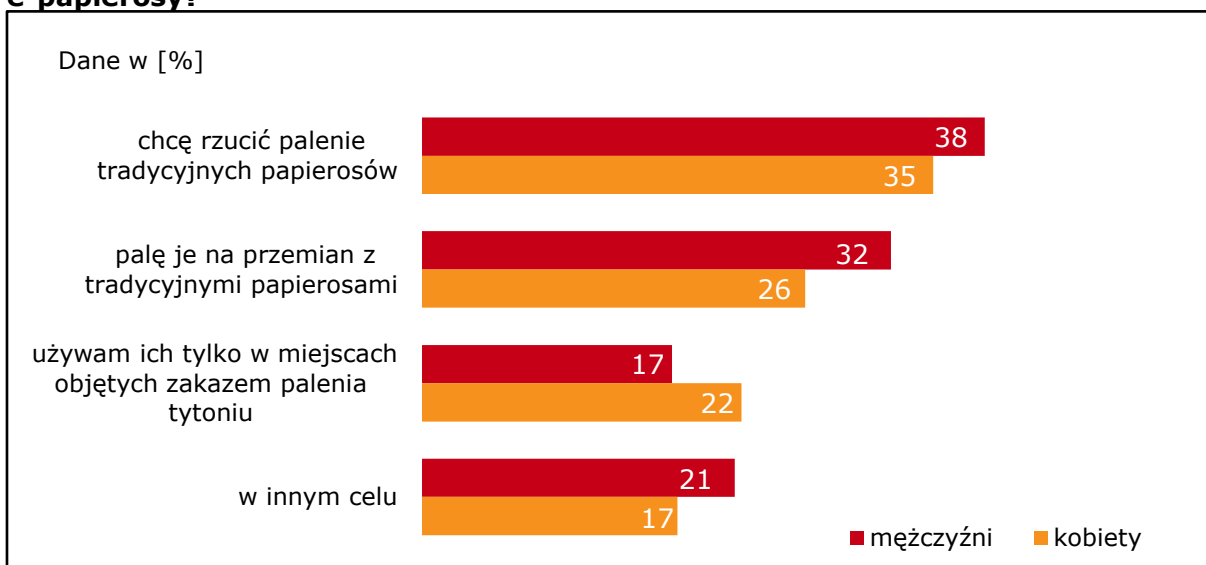
Wykres 33. Czy kiedykolwiek używał(a) Pan(i) e-papierosy? – ankietowani, którzy nie palą e-papierosów.

ogółem N=978, mężczyźni N=462, kobiety N=516

Najczęściej wskazywanym powodem palenia e-papierosów jest chęć rzucenia palenia tradycyjnych papierosów (37%). Niewiele mniej osób, które kiedykolwiek paliły e-papierosa mówi, że sięga po nie na przemian z tradycyjnymi papierosami (30%). Rzadziej powodem palenia e-papierosów jest zakaz palenia – odpowiedź „używam ich tylko w miejscach objętych zakazem palenia” wskazało 19% zapytanych.

Wykres 34. W jakim celu używa(ł) Pan / używa(ła) Pani Pan(i) e-papierosy?

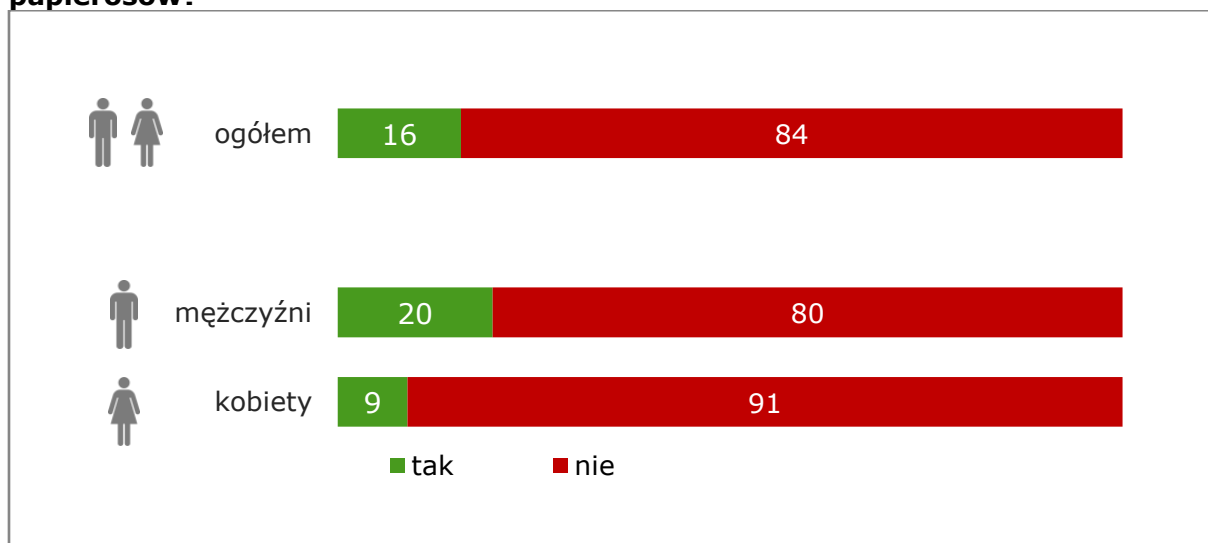

N=70 – osoby, które chociaż raz używały e-papierosa (mężczyźni N=47, kobiety N=23)

O kwestie związane z e-papierosami zostały zapytane również osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy z sukcesem lub bez podjęły próbę rzucenia palenia.

16% spośród nich korzystało z e-papierosów w celu rzucenia palenia. Częściej decydowali się na to mężczyźni niż kobiety.

Wykres 35. Czy w celu rzucenia lub ograniczenia palenia używał(a) Pan(i) e-papierosów?

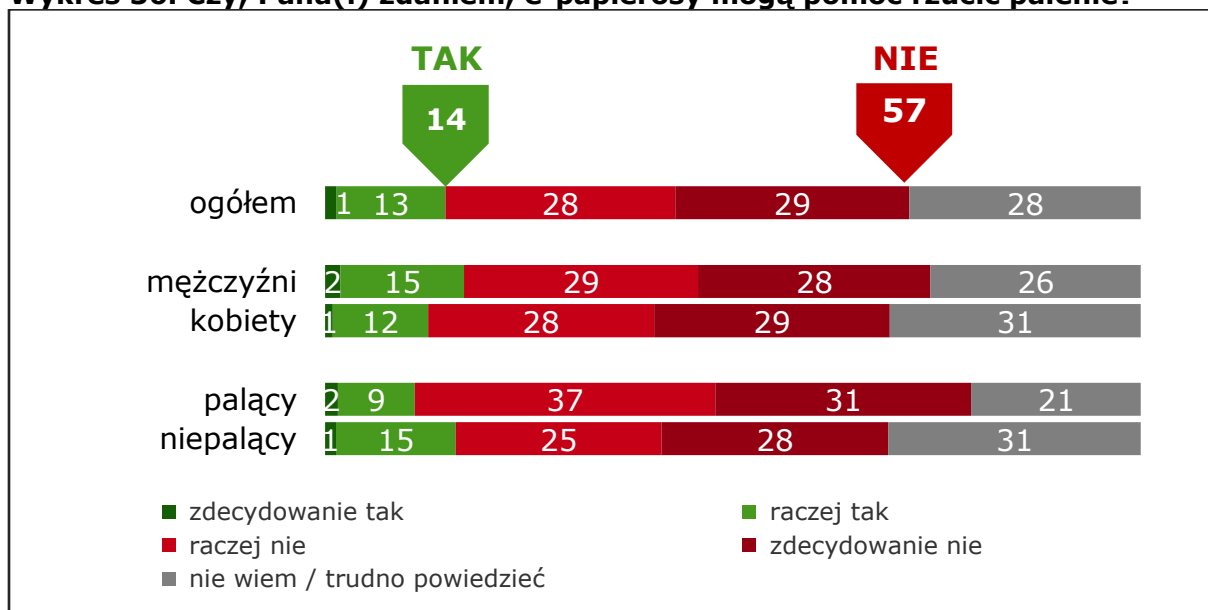

N=121 – osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy podjęły próbę rzucenia palenia (mężczyźni N=76, kobiety N=45)

Ponad połowa Polaków (57%) nie zgadza się z opinią, że e-papierosy mogą pomóc rzucić palenie. Przeciwnego zdania jest 14%, przy czym 13% jest do tego poglądu raczej przekonana. Tylko co setny badany (1%) jest o tym zdecydowanie przekonany.

Warto zauważyć, że mężczyźni częściej niż kobiety (17% wobec 13%) oraz niepalący niż palący (16% wobec 11%) sądzą, że e-papierosy mogą pomóc w odejściu od nałogu palenia.

Wykres 36. Czy, Pana(i) zdaniem, e-papierosy mogą pomóc rzucić palenie?

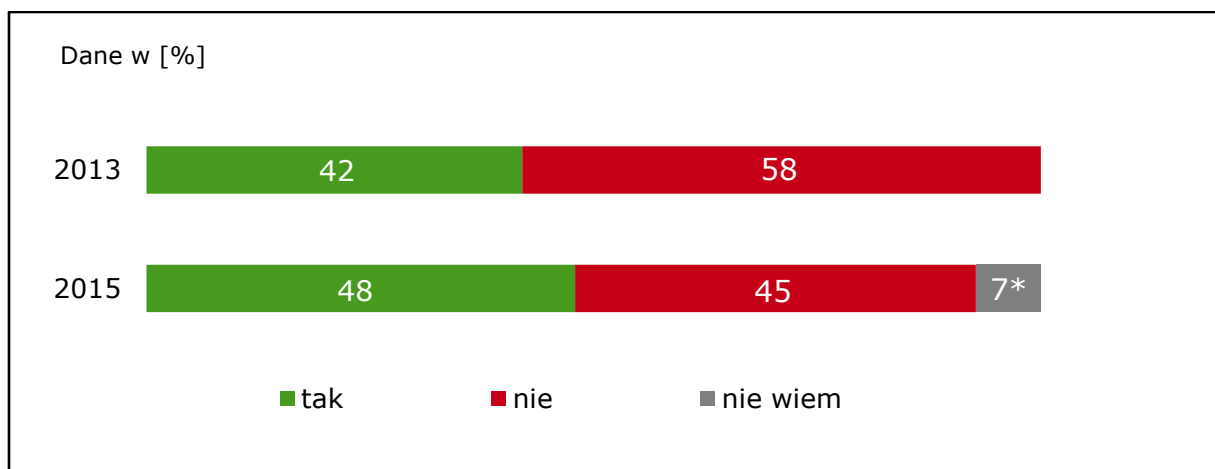

N=1004

5. Przestrzeganie zakazu palenia w miejscach publicznych i opinie na ten temat

W 2013 roku ponad połowa Polaków (58%) była zdania, że ludzie w Polsce nie przestrzegają zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych, natomiast 42% było przeciwnego zdania. Dzisiaj Polacy częściej (48%) niż w 2013 r. uważają, że zakaz ten jest przestrzegany (wzrost o 6 punktów procentowych). Można powiedzieć, że opinia społeczna jest obecnie w tej kwestii niemal równo podzielona, ponieważ 45% Polaków sądzi, że zakaz palenia tytoniu w miejscach publicznych nadal nie jest przestrzegany. Natomiast 7% badanych nie ma na ten temat jednoznacznej opinii i odpowiada „nie wiem”.

Wykres 37. Czy Pana(i) zdaniem, ludzie przestrzegają zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych?

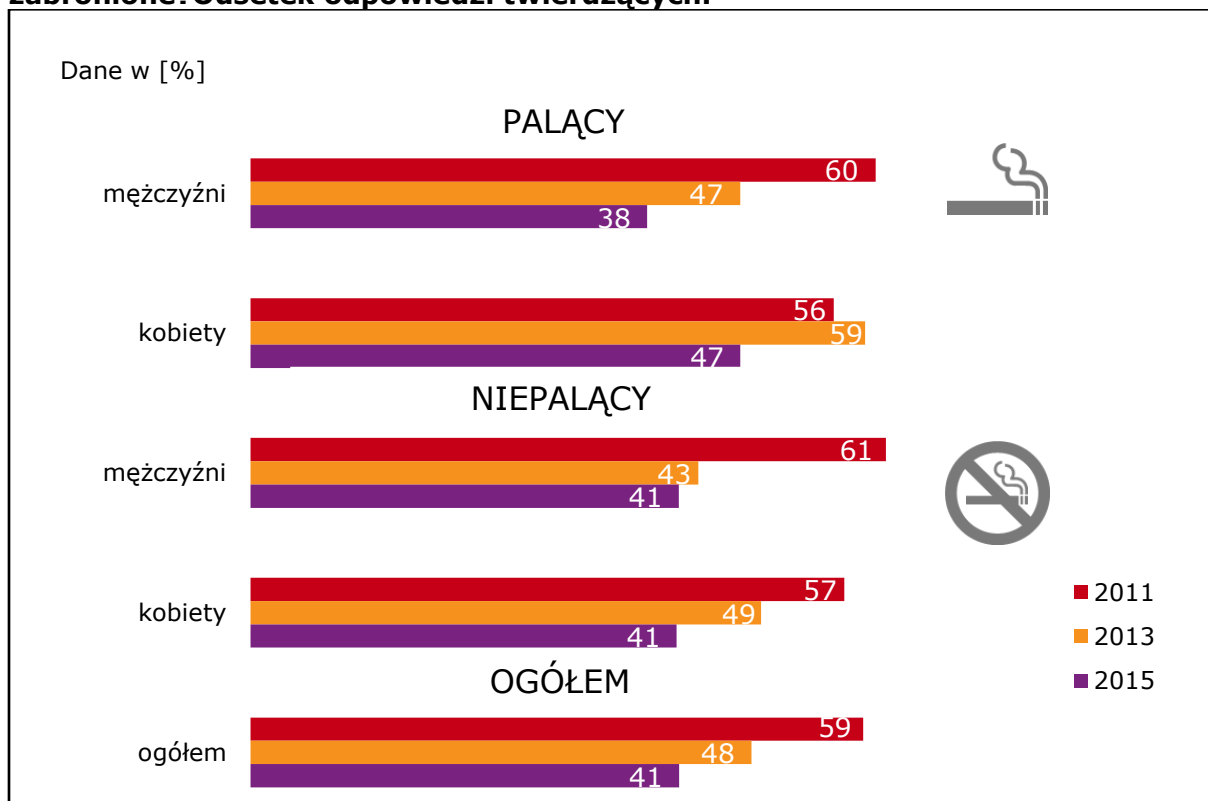
2015: N=1004

2013: N=1002

*W 2015 roku do kafeтерии została dodana odpowiedź „nie wiem”.

W 2011 roku mężczyźni i kobiety, zarówno palący, jak i niepalący, równie często uważali, że częściej niż kilka lat temu zdarza się, że osoby niepalące proszą palaczy o niepalenie w miejscach, gdzie jest to niedozwolone. Tego zdania było wtedy 60% palących i 61% niepalących mężczyzn oraz 56% palących i 57% niepalących kobiet. Dzisiaj sytuacja ta uległa zmianie. Wyraźnie spadł odsetek osób, które zauważają taką tendencję – zarówno wśród palących, jak i niepalących, mężczyzn i kobiet.

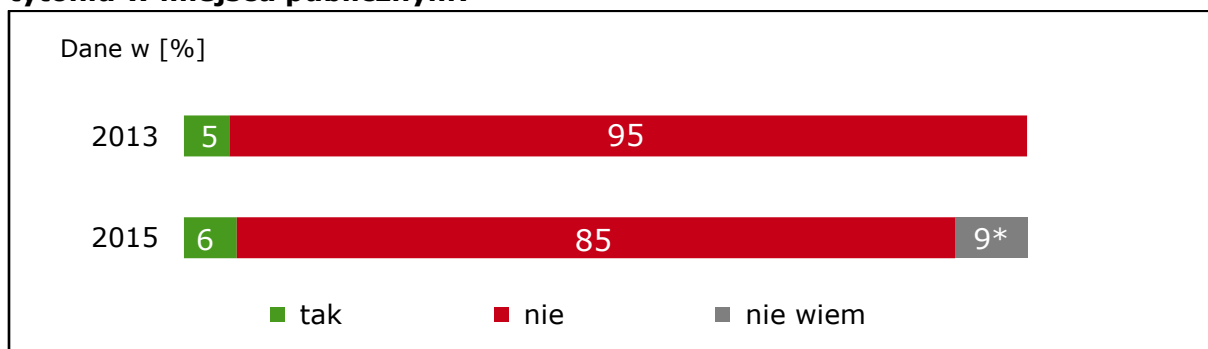
Wykres 38. Czy według Pana(i) dzisiaj, częściej niż kilka lat temu zdarza się, że osoby niepalące proszą palaczy o niepalenie w miejscach, gdzie jest to zabronione? Odsetek odpowiedzi twierdzących.

palący N=255, niepalący N=749

W 2013 roku na pytanie: „Czy Pan(i) lub ktoś z Pana(i) otoczenia otrzymał mandat za palenie tytoniu w miejscu publicznym?” zaledwie 5% badanych odpowiedziało twierdząco. W tym roku odsetek ten utrzymuje się na tym samym poziomie i wynosi 6%. Zarówno w 2013, jak i w 2015 roku zdecydowana większość Polaków nie doświadczyła takiej sytuacji i nie słyszała, by doświadczył jej ktoś z ich bliskiego otoczenia.

Wykres 39. Czy Pan(i) lub ktoś z Pana(i) otoczenia otrzymał mandat za palenie tytoniu w miejscu publicznym?

2015: N=1004

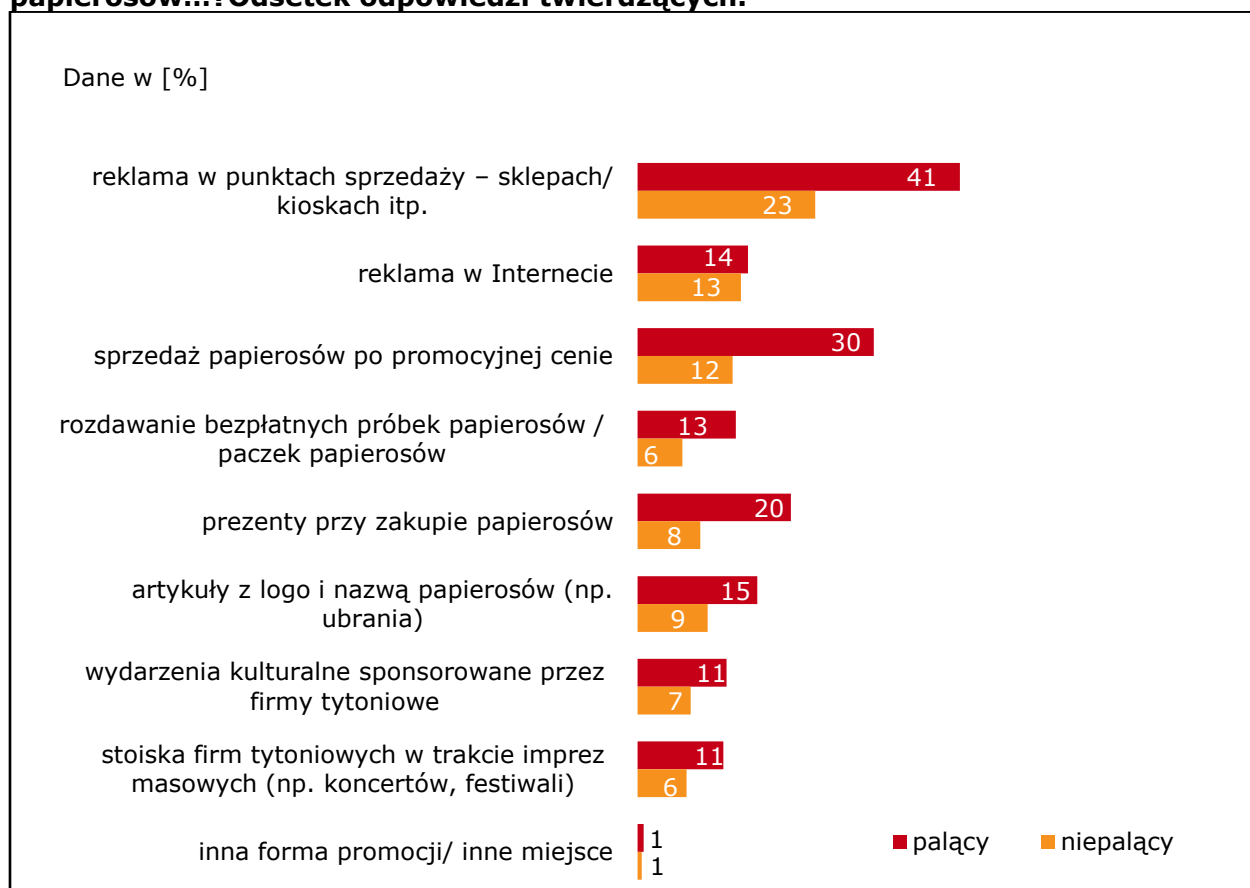
2013: N=1002

*W 2015 roku do kafeтерии została dodana odpowiedź „nie wiem”.

6. Promocja papierosów i kampanie zachęcające do rzucenia palenia

Najczęściej spotykaną formą promocji i marketingu papierosów jest reklama w punktach sprzedaży (sklepach, kioskach) – zetknęło się z nią dwóch na pięciu palaczy (41%) oraz niemal co czwarty niepalący (23%). W stosunku do wyników z roku 2013, palący częściej spotykają się z tego rodzaju formą promowania produktów tytoniowych (o 8 punktów procentowych). Kolejną najczęściej występującą formą jest sprzedaż papierosów po promocyjnej cenie (wskazania 30% palaczy i 12% niepalących). W dalszej kolejności pojawiały się prezenty przy zakupie papierosów (20% – palących, 8% – niepalących) oraz artykuły z logo i nazwą papierosów (np. ubrania), z którymi zetknęło się 15% palących i 9% niepalących a także reklama w Internecie (14% – palących, 13% – niepalących). Tegoroczne wyniki badania wskazują na wzrost, w stosunku do rezultatów uzyskanych dwa lata temu, odsetka respondentów palących, którzy zetknęli się z prezentami dołączonymi do zakupionej paczki papierosów (o 5 punktów procentowych).

Wykres 40. Czy zetknął(ęła) się Pan(i) z formą promocji i marketingu papierosów...? Odsetek odpowiedzi twierdzących.

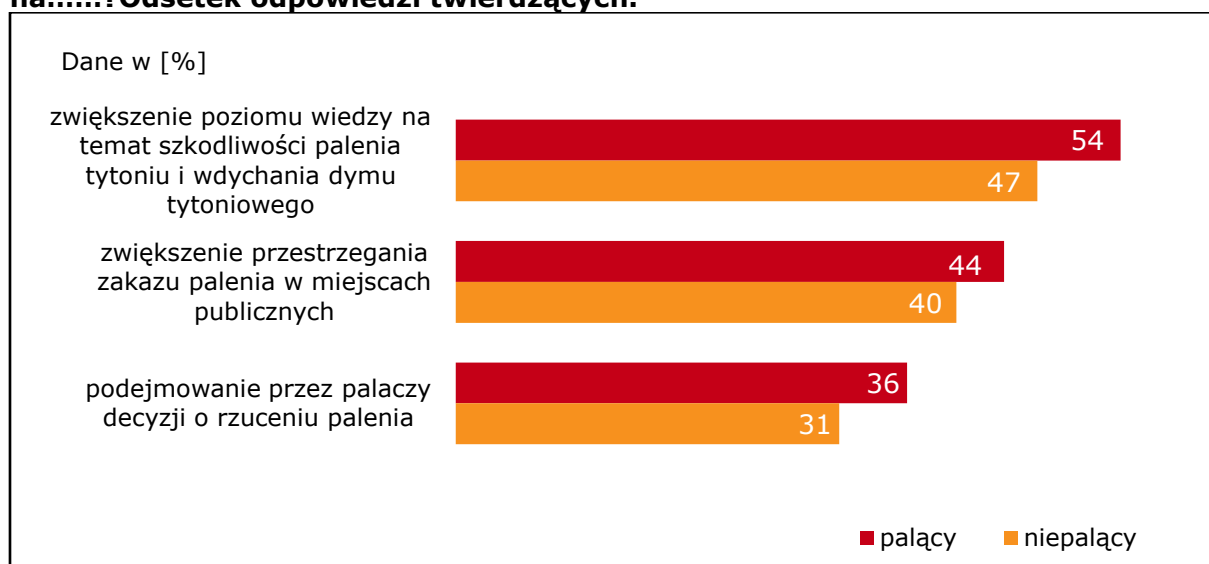

palący N=255, niepalący N=749

Ponad połowa palących (54%) oraz prawie połowa niepalących (47%) uważa, że kampanie społeczne/medialne mają wpływ na zwiększenie poziomu wiedzy na temat szkodliwości palenia tytoniu i wdychania dymu tytoniowego. 44% palących

i 40% niepalących jest dodatkowo zdania, że spoty w TV i radiu, akcje prozdrowotne, ulotki i plakaty antynikotynowe zwiększają poziom przestrzegania zakazu palenia w miejscach publicznych. Więcej niż co trzeci palacz (36%), podobnie jak niepalący (31%), twierdzi również, że antynikotynowe kampanie społeczne/medialne mają wpływ na podejmowanie przez palaczy decyzji o rzuceniu palenia.

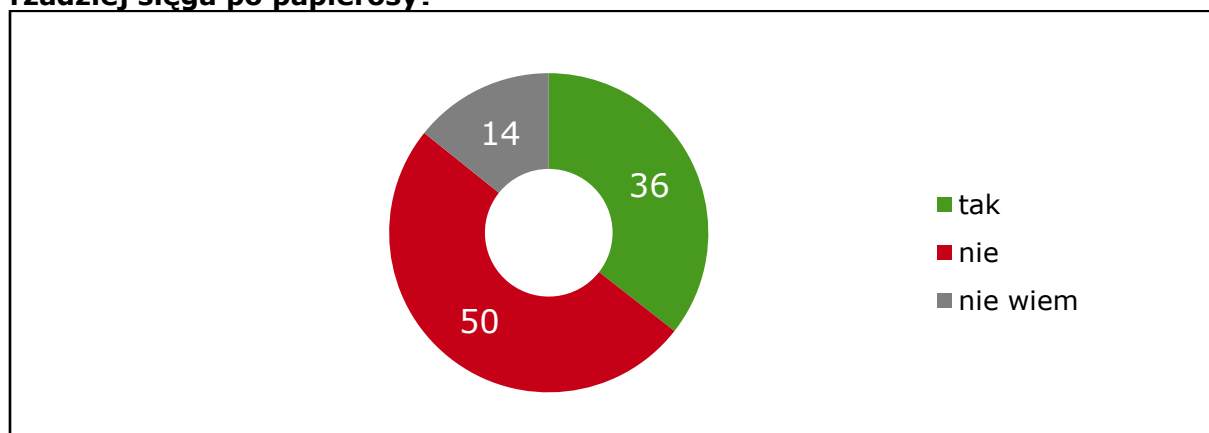
Wykres 41. Czy Pana(i) zdaniem, kampanie społeczne/ medialne (spoty w TV i radiu, akcje prozdrowotne, ulotki i plakaty antytytoniowe) wpływają na.....? Odsetek odpowiedzi twierdzących.

palący N=255, niepalący N=749

Połowa Polaków (50%) nie wierzy w skuteczność programów prozdrowotnych oraz kampanii społecznych o tematyce antynikotynowej skierowanych do uczniów szkół. Więcej niż co trzeci z nas (36%) jest jednak odmiennego zdania i sądzi, że takie programy i kampanie sprawiają, że młodzież rzadziej sięga po papierosy. Co siódmy Polak (14%) nie ma zdania na ten temat.

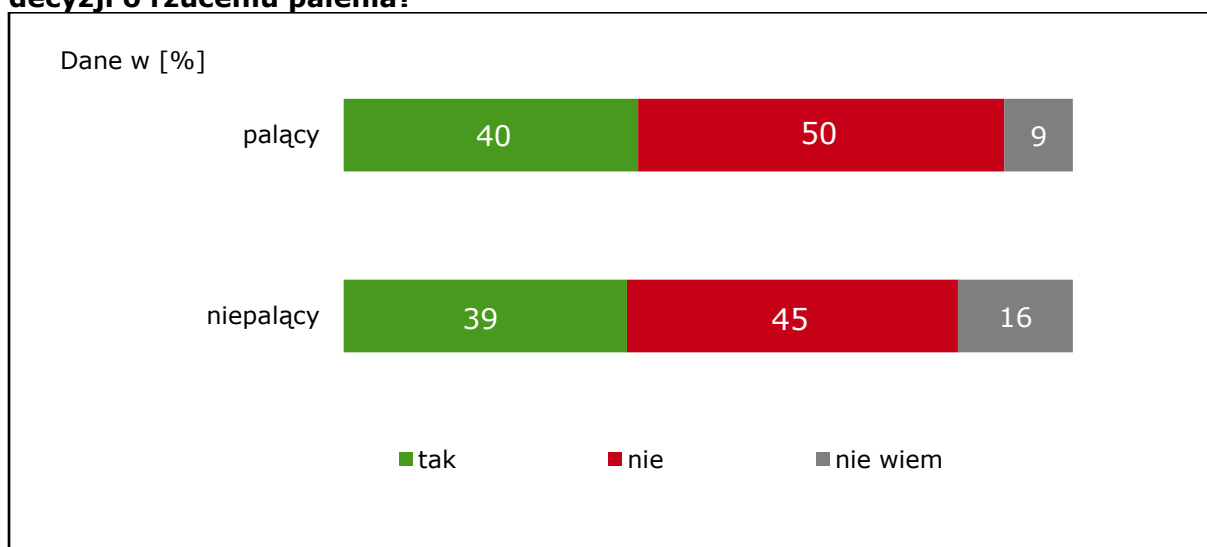
Wykres 42. Czy Pana(i) zdaniem, programy prozdrowotne i kampanie społeczne o tematyce antytytoniowej skierowane do uczniów szkół powodują, że młodzież rzadziej sięga po papierosy?

N=1004

Co drugi badany (50%) jest zdania, że wprowadzenie zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych i zakładach pracy nie sprzyja podejmowaniu przez palaczy decyzji o rzuceniu palenia. Takiego samego zdania są nieco rzadziej osoby niepalące (45%). Dwóch na pięciu badanych, zarówno palących, jak i niepalących, sądzi natomiast, że taki zakaz sprzyja podejmowaniu decyzji o rzuceniu palenia przez ludzi uzależnionych od tytoniu.

Wykres 43. Czy Pana(i) zdaniem, wprowadzanie zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych i zakładach pracy sprzyja podejmowaniu przez palaczy decyzji o rzuceniu palenia?

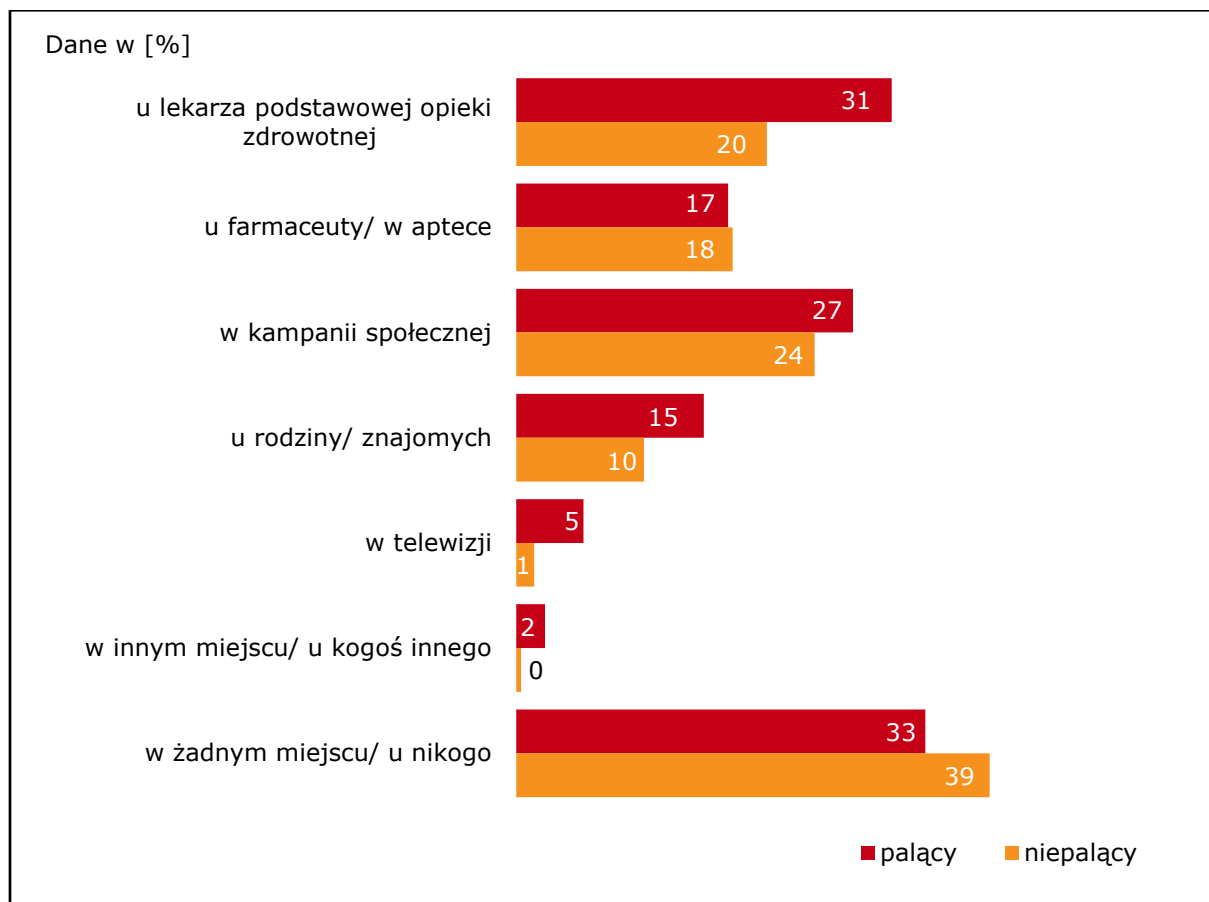

palący N=255, niepalący N=749

Z badania wynika, że palacze nieco częściej niż osoby niepalące pamiętają i wskazują miejsca, gdzie zetknęli się z informacjami na temat rzucenia palenia.

Niemal co trzeci palacz (31%) i co piąty niepalący (20%) jako takie miejsce zaznaczył „u lekarza podstawowej opieki zdrowotnej”. Niepalący jednakże uzyskiwały takie informacje w gabinecie lekarskim rzadziej niż w 2013 roku (o 6 punktów procentowych). Innym najczęściej wskazywanym źródłem informacji na ten temat okazały się być kampanie społeczne – wspomniało o nich 27% palaczy i 24% niepalących. W dalszej kolejności Polacy zetknęli się z tego typu informacjami u farmaceuty/ w aptece (palący – 17%, niepalący – 18%). Następnie respondenci wskazywali znajomych i rodzinę (15% – palacze, 10% – niepalący). Tegoroczne wyniki wskazują, że zarówno palący, jak i niepalący uzyskiwali takie informacje od najbliższych rzadziej niż przed dwoma laty (kolejno: o 5 i 6 punktów procentowych). Pojedynczy respondenci wskazywali telewizję (5% palących i 1% niepalących). Najwięcej respondentów zadeklarowało jednak, że nie spotkało się w żadnym miejscu/ u nikogo z tego typu informacjami – odpowiedziało tak 33% palących i 39% niepalących. W 2015 roku mniej niepalących respondentów niż w 2013 roku wskazało, że w ogóle nie spotkało się z informacjami na temat możliwości rzucenia palenia (o 5 punktów procentowych).

Wykres 44. Gdzie, jeśli kiedykolwiek, zetkną(ęła) się Pan(i) z informacjami na temat możliwości rzucenia palenia?

palący N=255, niepalący N=749

Poprosiliśmy Polaków o wskazanie czynników, które według nich są najskuteczniejsze w ograniczaniu palenia tytoniu. 82% badanych wśród trzech najskuteczniejszych czynników wskazywało „wzrost cen papierosów”. Co więcej, ponad połowa badanych (58%) wskazywała ten czynnik jako najskuteczniejszy.

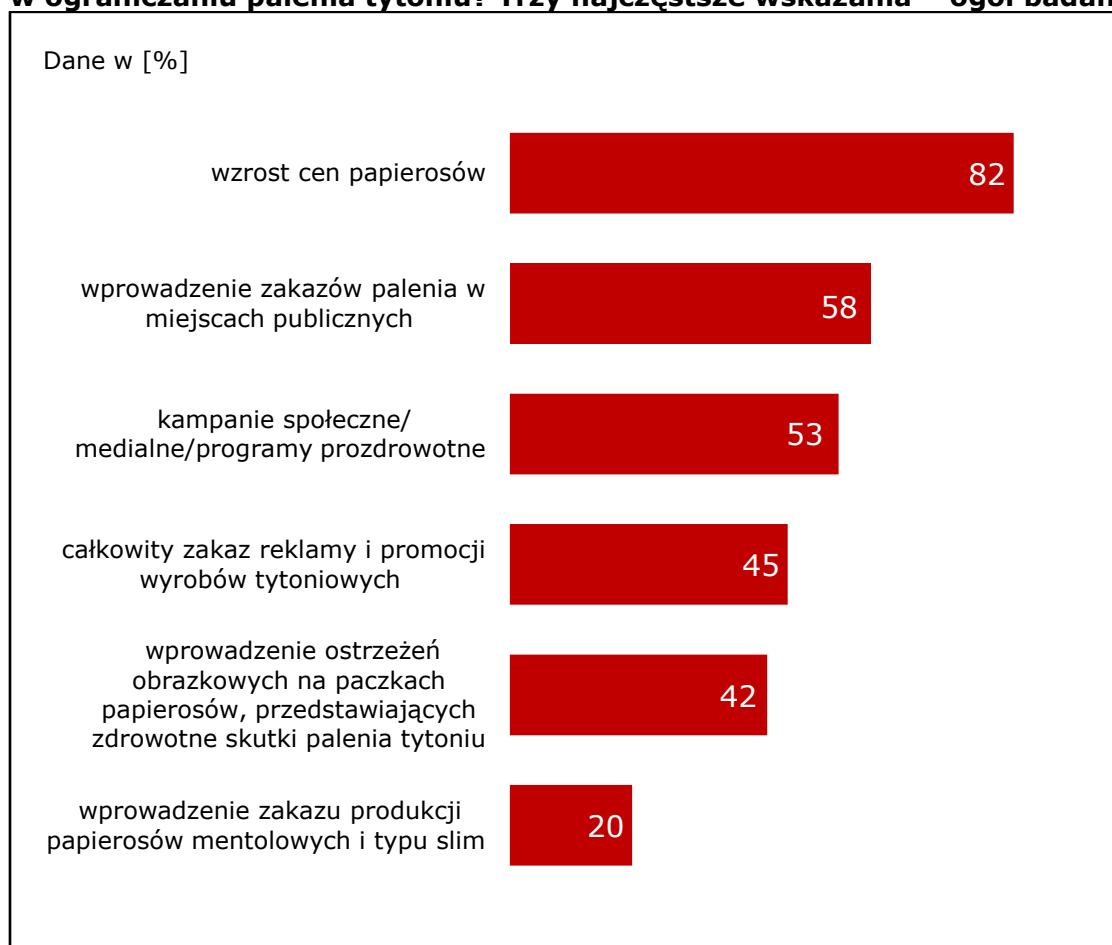
Kolejno najczęściej wskazywane były takie czynniki jak:

- wprowadzenie zakazu palenia – 58% badanych (spadek w stosunku do 2013 roku o 7 punktów procentowych);
- kampanie społeczne/medialne/programy prozdrowotne – 53%;
- całkowity zakaz reklamy i promocji wyrobów tytoniowych – 45%;
- umieszczenie na paczkach papierosów fotografii przedstawiających skutki używania tytoniu – 42%;
- wprowadzenie zakazu produkcji papierosów mentolowych i typu slim – 20%.

Respondenci przyznający się do palenia tytoniu są zdania, że najskuteczniejszym czynnikiem w ograniczeniu ilości wypalanych papierosów jest wzrost ich ceny (78%). Dodatkowo także, osoby palące częściej niż niepalące (64% wobec 57%) wyrażają opinię, że jednym z trzech najskuteczniejszych czynników ograniczającym palenie tytoniu jest wprowadzenie zakazu palenia w miejscach publicznych. Co więcej, niepalący rzadziej niż przed dwoma laty

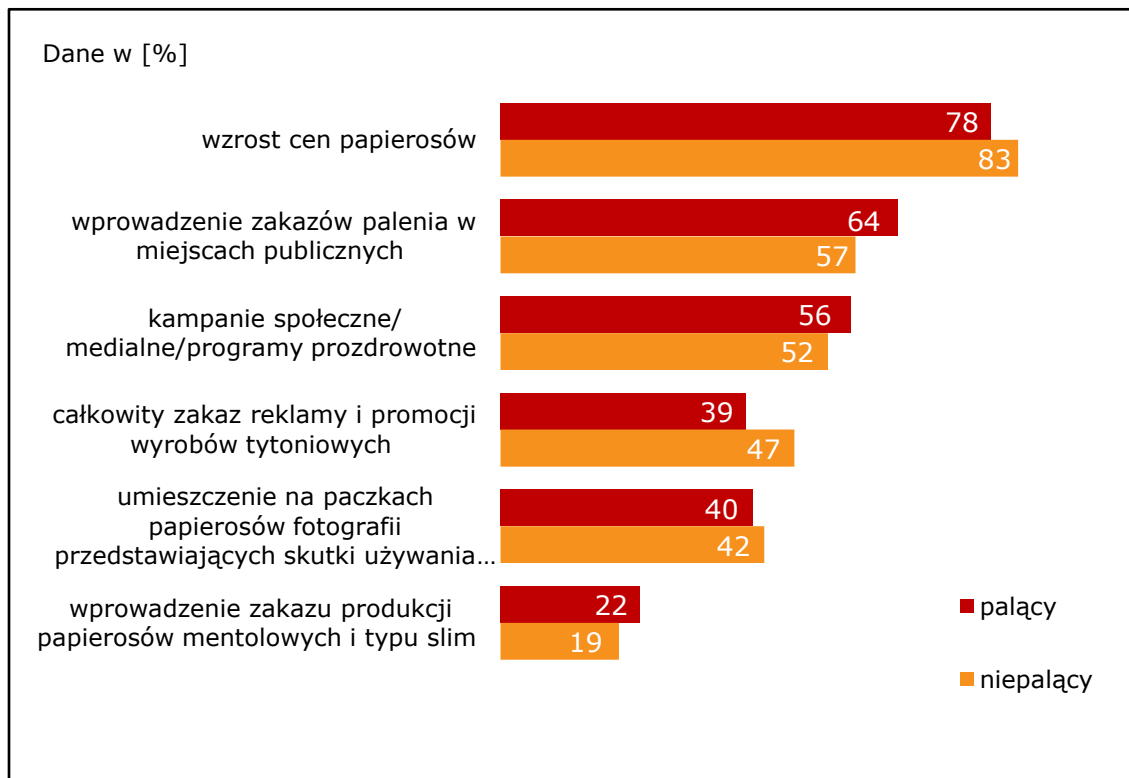
wspominali, że tego typu zakaz jest najskuteczniejszy w ograniczaniu palenia tytoniu (spadek o 7 punktów procentowych).

Wykres 45. Który z wymienionych czynników uważa Pan(i) za najskuteczniejszy w ograniczaniu palenia tytoniu? Trzy najczęstsze wskazania – ogół badanych

N=1004

Wykres 46. Który z wymienionych czynników uważa Pan(i) za najskuteczniejszy w ograniczaniu palenia tytoniu? Trzy najczęstsze wskazania – rozkład częstości wśród palących i niepalących

palący N=255, niepalący N=749

7. Podsumowanie

7.1 Postawy wobec palenia

- Nadal znacząca część Polaków w wieku 15 i więcej lat – jedna czwarta (24%) – regularnie (codziennie) pali tytoń.
- Od 2011 roku zauważalna jest jednak tendencja spadkowa odsetka regularnych palaczy – z 31% w 2011 roku do 24% w 2015 roku.
- Podobnie jak w poprzednich pomiarach, na niskim poziomie nadal utrzymuje się odsetek dorosłych Polaków, którym udało się zaprzestać palenia (16% ogółu, 18% mężczyzn i 15% kobiet).
- Spośród osób, które były regularnymi palaczami, ale rzuciły palenie blisko jedna czwarta (27%) przestała palić w ciągu ostatniego roku.
- W populacji mężczyzn odsetek nigdy niepalących (50%) zrównał się z odsetkiem kiedykolwiek palących (50%).
- Wśród kobiet odsetek nigdy niepalących jest natomiast znacząco wyższy od odsetka kiedykolwiek palących (66% wobec 34%).
- 13% spośród nałogowych palaczy zaczęło palić tytoń w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wśród mężczyzn odsetek ten wynosi 14%, natomiast wśród kobiet 12%.

7.2 Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania palenia

- Palenie tytoniu jest zjawiskiem społecznie i ekonomicznie zróżnicowanym, także w grupach wyróżnionych według płci.
- Wśród mężczyzn częściej palą 30-latkowie i 50-latkowie (38% osób w wieku 30-39 lat i 39% w wieku 50-59 lat), osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (40%) oraz ci, którzy źle oceniają swoją sytuację materialną (55% z nich).
- Wśród kobiet osobami częściej palącymi tytoń są 40-latki (28%), osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (26%) oraz źle oceniające swoją sytuację materialną (31%).
- Czynnikiem najsilniej determinującym palenie jest nie płeć, wiek czy wykształcenie, ale sytuacja materialna. Zdecydowanie najwyższe odsetki palących notuje się wśród bezrobotnych (55% ogółu) oraz wśród osób źle oceniających swój status materialny (42% ogółu), a najmniej wśród osób z wyższym wykształceniem (12% z nich pali) oraz dobrze oceniających swoją sytuację ekonomiczną (19% z nich pali).

7.3 Behawioralna charakterystyka palenia

- Trzy czwartepolskich palaczy tytoniu (76%) pali tradycyjne, produkowane fabrycznie papierosy.
- Inną, relatywnie często wybraną formą tytoniu jest tytoń do samodzielnego skręcania (28%). Papierosy typu slim (6%) oraz papierosy mentolowe (6%) palą już tylko nieliczni, częściej kobiety niż mężczyźni.

- Pozostałe wyroby tytoniowe, w tym e-papierosy palone są w marginalnej skali ($\leq 3\%$). Część palących e-papierosy pali także papierosy tradycyjne. E-papierosy są najczęściej palone w celu rzucenia palenia papierosów tradycyjnych.
- 7% Polaków zadeklarowało, że przynajmniej raz palili e-papierosa.
- Większość palących Polaków zaczęła codziennie palić tytoń w młodym wieku (na ogół między 15 a 19 rokiem życia: 63% mężczyzn i 53% kobiet) i pali dużo papierosów (58% mężczyzn i 35% kobiet co najmniej paczkę papierosów dziennie).
- Niespełna jedna trzecia regularnie palących (30%) podjęła w ciągu ostatniego roku próbę zaprzestania palenia, a nieco ponad jedna trzeciopalaczy (35%) planuje rzucić palenie w najbliższym czasie.

7.4 Bierne narażenie na dym tytoniowy

- Tak jak i w latach ubiegłych, tak i teraz nadal większości palaczy zdarza się palić w obecności osób niepalących. Co czwarty palący Polak przyznaje, że bywa, że pali w obecności dzieci (23% mężczyzn i 24% kobiet), natomiast w obecności kobiet ciężarnych zdarza się zapalić 12% palącym mężczyznom i 14% palącym kobietom.
- 39% Polaków mówi, że w ich domach pali się tytoń. Częściej jednak jest on palony na zewnątrz lub w miejscach specjalnie do tego celu wyznaczonych.
- Całkowity zakaz palenia w domu (61%) jest zdecydowanie częstszym zjawiskiem niż nieograniczona swoboda palenia (13%).
- Choć bierne narażenie na dym tytoniowy w pracy i niektórych miejscach publicznych wciąż się zdarza, to na ogół ogranicza się do palarni lub przestrzeni na zewnątrz budynków.
- W miejscach publicznych Polacy najczęściej narażeni są na bierne palenie na przystankach i w obiektach komunikacji (25%), w barach i pubach (19%) oraz dyskotekach i klubach muzycznych (11%) a także w zakładach pracy (11%).
- Niepokojący wydaje się wzrost, w stosunku do roku 2013, odsetka osób w wieku 15-19 lat narażonych na wdychanie dymu tytoniowego na terenie placówek edukacyjnych (z 7% w 2013 roku do 18% w 2015 roku).
- Bierne narażenie na dym tytoniowy w innych miejscach publicznych jest zjawiskiem rzadszym, w szczególności w miejscach zabaw dzieci (4%), szkołach (4%), szpitalach i innych placówkach służby zdrowia (4%), obiektach kulturalnych (3%) oraz urzędach i instytucjach państwowych (3%).

7.5 Opinie i postawy wobec programów i polityki zdrowotnej ograniczającej palenie

- Polacy są niemal równo podzieleni, jeśli chodzi o opinie na temat tego, jak w miejscach publicznych przestrzegany jest zakaz palenia. 48% Polaków jest zdania, że zakaz ten jest przestrzegany,

natomiast 45% jest przeciwnego zdania. 7% nie ma w tej sprawie jednoznacznej opinii.

- Dwie piąte Polaków (41%) ma poczucie, że częściej niż kilka lat temu zdarza się, że osoby niepalące proszą palaczy o niepalenie w miejscach, gdzie jest to zabronione. W każdym z kolejnych pomiarów odsetek osób podzielających taką opinię jest coraz niższy.
- Niewiele osób (6%) osobiście otrzymało lub ktoś z ich najbliższego otoczenia otrzymał mandat za palenie tytoniu w miejscach publicznych.

7.6 Promocja papierosów i kampanie zachęcające do rzucenia palenia

- Wielu Polaków, przede wszystkim palących, zetknęło się z jakąś formą promocji i marketingu papierosów; najczęściej w postaci reklamy papierosów w punktach sprzedaży (41% palących) oraz sprzedaży w promocyjnej cenie (30% palących).
- Z informacjami na temat możliwości rzucenia palenia Polacy zetknęli się najczęściej u lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (31% palących) oraz w kampanii społecznej (27% palących).
- Część form reklamy, promocji i marketingu papierosów, z którymi zetknęli się badani jest zabroniona prawem, np. reklama papierosów w punktach sprzedaży czy w Internecie, rozdawanie bezpłatnych próbek papierosów, wręczanie prezentów przy zakupie papierosów, sponsorowanie imprez kulturalnych przez firmy tytoniowe. Mimo tego, to właśnie te formy reklamy wskazywane są najczęściej.
- Za trzy najskuteczniejsze czynniki ograniczające palenie Polacy uważają podniesienie cen papierosów (82% wskazań), wprowadzenie zakazów palenia w miejscach publicznych (58%) a także prowadzenie kampanii społecznych i medialnych oraz programów prozdrowotnych (53%).

8. Rekomendacje

- Wyniki tegorocznego badania potwierdzają zaobserwowaną dwa lata temu tendencję spadkową dotyczącą palenia tytoniu oraz relatywnie zmniejszający się odsetek osób narażonych na bierne palenie. W 2013 roku nastąpił spadek o 4 punkty procentowe w stosunku do roku 2011 odsetka osób palących, a w 2015 – o 3 punkty w porównaniu z 2013. Nadal potrzebne są działania prowadzące do ograniczenia palenia tytoniu – przede wszystkim działania edukacyjno-informacyjne w postaci kampanii społecznych/medialnych oraz akcji prozdrowotnych. Ważna jest edukacja dzieci i młodzieży, aby wyeliminować lub opóźnić proces inicjacji tytoniowej, ponieważ jak wskazują przeprowadzone badania

nałogowi palacze najczęściej zaczynają palić codziennie w wieku 15-19 lat.

- Działania mające na celu ograniczenie palenia tytoniu powinny być skierowane przede wszystkim do osób w średnim wieku (zarówno kobiet, jak i mężczyzn), słabiej wykształconych, które zamieszkują małe i średnie miasta oraz są gorzej sytuowane materialnie (ze szczególnym uwzględnieniem osób bezrobotnych).
- W walce z ograniczeniem konsumpcji tytoniu nie traci na znaczeniu poszerzanie działań mających na celu zmiany postaw palaczy. Ważne jest wspieranie osób podejmujących starania prowadzące do zerwania z nałogiem. Chodzi przede wszystkim o wzmocnienie motywacji do rzucenia palenia, a także tworzenie, szczególnie w najmłodszych grupach wiekowych, np. mody na niepalenie, aby młodzi nie postrzegali palenia tytoniu jako przejawu dorosłości i powodu do dumy.
- Polacy dostrzegają znaczenie czynników ekonomicznych w walce z konsumpcją tytoniu. Zdecydowana większość badanych (82%) uznaje podniesienie cen papierosów za najskuteczniejszy bodziec wpływający na ograniczenie palenia tytoniu.
- Wyniki badania pokazują (podobnie jak w 2013 roku), że miejscem, gdzie jesteśmy najbardziej narażeni na bierne palenie, są przystanki autobusowe. 25% badanych deklaruje, że było narażonych na dym tytoniowy w tych właśnie miejscach. Czy jest to skutek braku wiedzy o istniejącym zakazie, czy lekceważenie istniejących przepisów przez osoby palące, czy może szwankuje egzekwowanie zakazu? Warto przypomnieć o regulacjach dotyczących zakazu palenia w miejscach publicznych.
- Opinie Polaków są niemal równo podzielone, jeśli chodzi o przestrzeganie zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych – 48% uważa, że zakaz ten jest przestrzegany, 42% – że nie jest. Niewielu badanych zetknęło się z sytuacją ukarania osoby łamiącej zakaz palenia w miejscach publicznych. Nadal istnieje potrzeba wzmocnienia egzekwowania zakazu palenia oraz być może wprowadzenia zmian w zasadach karania palaczy nieprzestrzegających zakazu palenia, gdyż obecny system wydaje się być niewystarczająco skuteczny.
- Niepokojące także są wyniki dotyczące palenia w domu, w obecności dzieci, kobiet w ciąży i innych dorosłych niepalących osób. Jako, że kampanie społeczne/ medialne bądź programy prozdrowotne wskazywane są na trzecim miejscu w najskuteczniejszym ograniczaniu palenia tytoniu, warto zwrócić w nich uwagę na wyżej wymienione problemy oraz uświadamiać palaczy, iż nie należy palić w obecności osób niepalących, zwłaszcza w obecności grup szczególnie narażonych – dzieci oraz kobiet ciężarnych.
- Podobnie jak dwa lata temu rekomendowane jest, by we wszystkich miejscach publicznych i zakładach pracy wzmocnić egzekwowanie

zakazu palenia. Wymaga to nie tylko zmian w prawie w postaci obarczenia odpowiedzialnością za przestrzeganie zakazu właściciela lub zarządcę danego obiektu, ale także zwiększenia społecznej i instytucjonalnej świadomości i asertywności w tym zakresie.

- Mimo wprowadzenia zakazu reklamy, promocji i sponsorowania wyrobów tytoniowych, badani deklarują, że spotykają się z tego typu komunikatami. Najczęściej wspominają o reklamach papierosów w punktach sprzedaży oraz w Internecie i sprzedaży papierosów po promocyjnej cenie. Odpowiedzi badanych wskazują zatem na to, że wprowadzona ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych nie funkcjonuje w sposób należyty.² Warto byłoby rozważyć rozszerzenie działań kontrolnych w tej dziedzinie.
- Od kilku lat elementem rynku tytoniowego są e-papierosy. Choć ciągle brakuje naukowych badań na temat ich szkodliwości oraz skuteczności jako środka pomagającego rzucić palenie, wielu Polaków jest przekonanych, że e-papierosy mogą pomóc w zerwaniu z nałogiem. Badani deklarują także, że palą e-papierosy na przemian z tradycyjnymi papierosami lub w miejscach objętych zakazem palenia tytoniu. Jednak mimo wszystko e-papierosy nie są jeszcze bardzo popularną formą zażywania tytoniu, nie zmienia to faktu, że należy zwiększyć świadomość Polaków na ich temat.

² USTAWA z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. 1996 nr 10 poz. 55, z późn. zm.)